

DISK

**DISK VE ÜYE
SENDİKALAR
GENİŞLETİLMİŞ
ORGAN
TOPLANTISI**

ÖREN, 20 - 26 Haziran 1992

DİSK

**Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları
K o n f e d e r a s y o n u**

Ahmet Kutsi Tecer Cad. 12/4
M e r t e r / İ S T A N B U L
Tel: 504 80 83 (pbx) Fax: 506 10 79

Yayın Hazırlığı:
Roza Reklamcılık ve Filmcilik Ltd. Şti.
Dr. Şevketbey Sokak 16/3
Şişli/İstanbul
Telefon&Fax: 248 30 17

Baskı:

Emtar Ofset

Basım Tarihi: Ocak 1993

İÇİNDEKİLER

Madde Başlığı

Sayfa No.

Sendikal Hareketin İrdelenmesi, İzlenecek	
Sendikal Politikaların Saptanması	
Komisyonu Raporu	7
Örgütlenme Komisyonu Raporu	43
Eğitim Komisyonu Raporu	63
Toplu İş Sözleşmesi Komisyon Raporu.....	73
İşçi Sağlığı İş Güvenliği	
Komisyonu Raporu	81
Basın-Yayın Komisyonu Raporu	87
Araştırma Komisyonu Raporu	97
Dış İlişkiler Komisyonu Raporu.....	101
Mali Komisyon Raporu	107

SENDİKAL HAREKETİN İRDELENMESİ, İZLENECEK SENDİKAL POLİTİKALARIN SAPTANMASI KOMİSYONU RAPORU

12 yıllık bir aradan sonra yeniden örgütlenme sorunlarımız tartışmak üzere biraraya geliyoruz. Konfederasyonumuz 1967-80 ve 81-92 dönemleri ile Türkiye'de bir olgudur. Bir dönemin toplumsal muhalefetine ortak ürünü olan Konfederasyonumuz, resmi ideoloji ile sendikal bağlamda ilk hesaplaşma içinde olmuş bir sendikal harekettir.

Türkiye sendikacılık hareketi sınıf için ne kazanırsa bunda Konfederasyonumuzun büyük payı vardır.

Konfederasyonumuz 12 Eylül askeri darbesinden önce, Türkiye'de işçilerin ve emekçilerin ekonomik-demokratik hak ve özgürlükler için vermiş oldukları mücadelenin ön safında yer alan en kararlı ve aktif bir sendikal örgüt konumundaydı.

Konfederasyonumuzun bu konumu, onun örgüt olarak mücadele içinde savunduğu ödünsüz tutumundan kaynaklanıyordu. Ancak, Konfederasyonumuzun bu konuma gelmesinin asıl nedeni ise bir işçi kuruluşu olarak savunduğu ilkelere, işçilerin ve emekçilerin davasına olan inancına; ekonomik, to-

plumsal siyasal ve kültürel sorunları çözerken edinmiş olduğu bilimsel yaklaşıma dayanmaktaydı.

Bu anlayışın gereği olarak Konfederasyonumuz, sendikal düzeyde bir yandan işçi sınıfını salt ücret sorunları ile kısıtlı bir çerçeveye sokmak isteyen "partilerüstü politika" gibi sendikal eğilimlerle mücadele ederken, öte yandan işçi sınıfını ve sendikaları parti politikalarının basit bir aracı gibi gören anlayışlara da karşı çıktı.

Bugün farklı dünya ve Türkiye koşullarında yeniden örgütleniyoruz. Değişen yeni durumlar karşısında eski kavramları yeniden ele alıp programlı bir biçimde tartışmalıyız. Eski üyelerimize ve kamuoyuna ulaşmada, genel bir coşku oluşturmada, yeni kadrolar yaratmada yeni yaklaşımlar ortaya koymalıyız.

NASIL BİR ZEMİNDEYİZ

A) Değişen Değerler ve Toplum Psikolojisi

Yukarıda değinilen etkenler ve ülkemizin son 12 yıldır yaşadıkları, mücadelenin üzerinde yükseliyeceği zemini alıştığımızdan çok farklı bir hale getirmiştir. Gerek ekonomik gerekse diğer özellikleriyle tüm toplumsal yaşam tarzı alt üst olmuş, geçmiş değerlerin yerine yenileri konulmuş; dünün erdem kabul edilen özellikleri en hafif deyişle saflık kabul edilirken, aşağılanan birçok özellik sözümona erdem haline gelmiştir. Toplum üzerinde büyük etkisi olan iletişim araçlarının tek yönlü kullanımı, sancılı bir değişim yaşayan toplumda

çarpık bir biliç oluşturmuş, toplumu birinci dereceden ilgilendiren sorunlar, egemen sınıfın dar görüşlü çıkarları doğrultusunda, tek yanlı olarak sunulmaya, çözümler de bu sunuşun içinde aranmaya başlanmıştır. Toplum, varolan düzen dışında bir alternatifi aramak şöyle dursun, böyle bir şeyin olabileceğini bile düşünemez olmuştur.

Yukarıdaki soyut tanımlanmalarda ifadesini bulan ve bu döneme damgasını vuran en önemli özelliklerden birisi; Türkiye tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar üretken emeğin aşağılanmasıdır. Sınai veya tarımsal ürün ya da değer yaratan hizmetleri üreten faaliyetlerde bulunmanın yeteneksizlik sayıldığı, buna karşılık aracılık, rant elde etme ve nasıl olursa olsun "k seyi döndüren" faaliyetlerin erdem sayıldığı bir dönemdir bu.  retken-yaratıcı emeği hor gören bu zihniyet toplumun a-linterine, üretken çalışmaya verdiği değeri sarsmuş, ileri endüstriyel bir toplum olabilmenin temel koşullarından biri olan ahlaki zemini ağır biçimde tahrip etmiştir. 20 ekim seçimleriyle, kırılma doğrultusunda ipuçları vermekle beraber, bu dönemin yarattığı en önemli sonuç; 12 Eylül boyunca uygulanan depolitizasyonun yarattığı suskun bir toplumdur. İktisadi ve siyasi değişmeler öncesinde bu toplumsal havayı, psikolojiyi ele almak zorunlu bir yaklaşımdır, zira önümüzdeki dönem çalışmaları bu zemin üzerinde yükselecektir. Görünen odur ki, Konfederasyonumuz ve  yesi sendikaların örgütlenmesi önündeki büyük engellerden biri de bu psikoloji olacaktır.

B - Ekonomideki Değişmeler

24 Ocak '80 Kararları ile Türkiye kapitalizminde yeni bir evre başlamıştır. Bu evrenin özelliği "İçe dönük" sermaye birikimi tarzından, "ihracata dönük" birikim modeline geçiştir. Emek gücü sömürsünün daha çok yoğunlaşmasına ve anti-sendikal bir düzene dayanan bu model, hem işçi sınıfı ve burjuvazi arasındaki, hem de sermayenin kendi içindeki dengeleri yeniden düzenlemiştir. Askeri diktatörlük ve onu izleyen baskıcı ANAP rejimi altındaki bu "düzenleme", işçileri ve küçük üreticiler daha yoksullaştırırken sermaye içinde de tekelleşmeyi hızlandırarak büyükleri daha büyük hale getirmiştir.

Türkiye kapitalizminin dünya ekonomisiyle bütünleşme derecesinin arttığı 1980'ler ve 1990'ların ilk yılları, dünya kapitalizminin esintilerine karşı daha duyarlı bir ekonomi ortaya çıkarmıştır. Sanayileşmenin geri plana atıldığı bu yıllar, ticaret, turizm, bankacılık gibi sektörlerin karlı kılındığı, rantiyeliğin teşvik edildiği ve sermayenin üretken alanlardan üretken olmayan alanlara aktığı bir dönem olmuştur. Bu yönetimin çarpıcı bir sonucu işsizliğin artması ve artan işsiz sayısının ücretler üzerine olumsuz bir etki yapmasıdır. Söz konusu sektörlerdeki gelişmenin Türkiye'nin Batı kesiminde yaşanmasıyla artan bölgesel eşitsizlik ve Kürt sorununun iç göç hareketine ivme kazandırması, işsizler ordusunda niceliksel büyümeyi kamçılamıştır. Büyük kentlerdeki hızlı nüfus artışı, bir boyutuyla gecekondulaşma, işportacılık gibi eğilimleri de beslemiştir. Siyasi iktidarların, özellikle de kimi be-

diyelerin popülist yaklaşımların bu eğilimlere çanak tutması, toplumda yoz bir polülizmin oluşmasını da beraberinde getirmiştir.

1980'ler sonrasında ülkemiz ekonomisinin önemli özelliklerden birisi de teknolojik gelişmelerin, dünya pazarıyla bütünleşme çabalarının bir sonucu olarak, ekonomik yapımızı etkilemeye başlamasıdır. Gerek tek tek işletmelerde ortaya çıkan gelişmeler, gerekse ekonomik altyapının bölgesel eşitsizliklere rağmen (ulaşım, iletişim v.b.) dünya standartlarına yakın hale gelmesi, iktisadi yapımızı dönüştürmeye başlamıştır. İşçi sınıfı ve emekçilerde niceliksel ve niteliksel değişimler ortaya çıkmış, ülkenin kendi yapısındaki bazı özelliklerin de (nüfusun gençliği, küçük üreticilik, sigortasız çalışma, yasal statü) yardımcı olmasıyla ekonomik faaliyetlerin örgütlenmesinde yeni teknolojinin gereklerine hızla uyulmaya başlanmıştır.

"Serbest piyasa Ekonomisi" başlığı altında ülkemize dayatılmak istenen model, Türkiye'yi ucuz emek ve geri teknolojiye mahkum etme eğilimi taşıırken, dünya pazarına eklemlenme çabaları yüksek teknolojiyi ülke ekonomisinin gündemine sokmuştur. Ülkede zaten yaygın olan küçük işletmelerin bir kısmı yüksek teknolojiye sıçrarken, büyük işletmeler işçi sayısını azaltan bu gelişmeyi hızla sahiplenmişlerdir. Niteliksiz emeği, yüksek teknolojinin maliyetinin altında ücret düzeylerine mahkum etmişlerdir.

Ortaya çıkan yeni tür hizmetlerle birlikte, hizmet sektörü göreceli olarak hızlı bir gelişme içerisine

görmüştür. Kendi içinde nitelikli emek ihtiyacı artan düzeylere ulaşmıştır.

12 yıldır sessiz kalan işçi hareketinin 1988-1991 arasında kısmen başladığı mücadele ve elde ettiği kazanımları yok etmek isteyen işverenler, teknolojinin olanaklarını da kullanarak, yeni bir saldırı hareketi başlatmışlardır. Tensikatlar, sendikasıztırma, taşaron kullanımı, dışarıya seramaye ihracı, düşük ücret (özellikle niteliksiz emeğe), kapsam dışı personel uygulaması gibi oyunlar bugün işçi hareketinin gündemindeki en önemli sorunlar arasındadır.

C) Siyasal yapılanma

Bütün bu gelişmeler zorunlu kıldıkları siyasi yapılanmayı da toplumun üzerine oturtmuşlardır. 12 Eylül rejiminin sadece işçi sınıfının değil tüm toplumun üzerinde uyguladığı baskıcı politikaların etkisi günümüzde de devam etmekte, gerek Anayasa başta, kurumsal yapılarının ayakta duruyor olması, gerekse yarattığı sorunların varlıklarını sürdürmeleri toplumun gelişimini halen engellemektedir.

Sivil yönetime geçişin üzerinden 9 yıl gibi uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen toplumun gaspedilen ekonomik demokratik haklarının geri alınmasında önemli eksiklikler gözlenmektedir. Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla inşası yolunda atılması gereken daha pek çok adım varlığı açık bir gerçektir.

Bu dönem ayrıca eskiden beri var olan Kürt gerçeğini toplumuna çok daha yakıcı bir biçimde getirmiştir. Sendikal mücadeleyi de yakından ilgilen-

diren bu yakıcı gerçek karşısında Türk ve Kürt işçileri sorunun çözümü için sınıf kardeşliğinin temelinde ve birlikte çözümler üretmezse siyasal konjoktür son derece tehlikeli bölünme potansiyelini üretip çoğaltmaktadır.

D) Sendikal hareket

Ülkemiz sendikal hareketi bugün iki ayrı grup sorunu bir arada yaşamaktadır. Bir yandan 12 Eylül ve ANAP iktidarları boyunca izlenen ve tüm toplumu örgütsüz hale getirmeye yönelik bir karşı bilinçlendirme ve buna tekabül eden yasal düzenlemelerle daha da ağırlaşan geçmiş sorunlar, diğer yandan teknolojik gelişmenin yol açtığı yeni iktisadi-sosyal sorunlar, içinden çıkılması zor bir tablo ortaya koymaktadır.

Yasal çerçevenin "şimdi gülme sırası bizde" dedirtecek kadar sermaye yararına oluşturulması sonucunda, hak alma mücadelesinin neredeyse bütün araçları ortadan kaldırmış, yasa dışı ilan edilmiştir.

Sendikal faaliyetten alıkonulduğumuz 12 yıl boyunca sendikacılık hareketine damgasını vuran TÜRK-İŞ, klasik ücret sendikacılığı anlayışının dışına çıkamamış, zaman zaman kendisini aşan bazı eylemlere rağmen, sessiz ve uzlaşmacı çizgisi nedeniyle, sadece işçilerin değil, tüm toplumun sendikacılığa güvenin sarsılmasına neden olmuştur.

Kuşkusuz başta Batı ülkeleri olmak üzere, dünyanın hemen her yerinde sendikaların yeni ekonomik oluşumlar karşısında etkisiz kalmaları biçiminde kendini gösteren bir olgu da gündeme gelmiştir. bu nedenle, eğilimi ne olursa olsun işçi sendikalarının

tümünün ya ciddi kayıplara uğraması ya da siyasal toplumsal ağırlıklarını büyük ölçüde eğitilmeleri gibi bir sonuç da ortaya çıkmıştır.

Bu süreç içerisinde, daha radikal söylem izleyen HAK-İŞ az da olsa gelişmiş, Konfederasyonumuzun tabanındaki birçok unsurun TÜRK-İŞ'e tepkisi nedeniyle kendisine katılması ile sayısal bir artışta sağlamıştır. Ancak HAK-İŞ'in sadece söylemde radikal kalması sonucunda, sendikacılık hareketi tek merkezli niteliğini korumaya devam etmiştir.

Ülkemiz sendikal hareketi, kendi tarihinden ve ülke tarihinden kaynaklanan bu sorunlarla boğuşurken, teknolojik gelişmelere hazırlıksız yakalanmıştır. İleride daha kapsamlı olarak değinilecek olan bu gelişmelerin ülke ekonomisi, işletme, sınıf ve birey olarak işçi üzerindeki etkileri, tehditleri ve yarattığı imkanlar görülememiş; sendikal hareket bu anlamda da yeterli duyarlılığı gösterememiştir.

Sermayenin yukarıda değinilen iki noktayı ustaca kullanarak başlattığı saldırı, sendikaları neredeyse teslim almış, moral zemininde yenilmiş, kendi içine kapalı bir anlayış yönetimlere hakim olmuştur.

Moral zeminindeki bu yenilgi, sendikaları sadece kamuoyunda güçsüzleşmesi sonucunu doğuramıştır. Gücünü sermayeye karşı yaptığı çıkışlardan, ücret düzeyinde kalsa bile hak kazanımlarından alan yönetim organları, uğradıkları kan kaybını delege oyunları gibi anti-demokratik yöntemlerle telafi etmeye çalışmışlardır. Bu, sendikal yapılarda zaten sınırlı biçimde uygulanan demokra-

siyi iyice yok etmiş ve kimi yönleriyle bir "yönetici elit" oluşmasına yol açmıştır.

12 yıllık hak kaybı ve başarısızlıklara rağmen, gerek TÜRK-İŞ, gerekse HAK-İŞ ve üyesi sendikaların kadrolarının neredeyse isim isim aynı insanlarla devam ediyor olması bunun en güzel örneğidir.

Sonuçta üyeleri giderek azalır, en azından artmaz iken, yöneticilerinin gücünün çoğaldığı sendikal yapılar ortaya çıkmış, sendikadan kaçış daha da hızlanmıştır.

KONFEDERASYONUMUZUN KONUMU

12 yıl boyunca yaşanan bu süreç içersinde Konfederasyonumuz, sendikal anlamda sesini duyuramamış, faaliyetten alıkonulması sonucunda üyesiyle teması yok olmuştur. Ancak varlığını demokrasi ve insan hakları mücadelesi platformunda ödün vermeden gösterebilmiştir.

Bu sürecin önde gelen iki özelliğine işaret etmek, bir anlamda "2. Doğuş" diyebileceğimiz yeni dönem çalışmalarına ışık tutması anlamında zorunlu ve yararlı olacaktır.

Bunlardan birincisi; gerek 12Eylül'ün ilk dönemlerinde, gerekse daha sonraları Konfederasyonumuz ve bağlı sendikaların üyeleri ile ilişkisidir. Ne mahkeme sürecinde, ne de sonrasında üyeler Konfederasyonumuzun mücadelesine gereken katkıda bulunmamıştır. Bu olguyu sadece "12 yıllık baskı ve terör" dönemiyle izah etmek avutucu ama yetersiz bir yaklaşım olacaktır. Açıkça ifade edilmelidir ki,

geçmiş örgütlenmememizin işçiyi sadece işyeri ölçeğinde kucaklaması, örgütlü yapısının yaşamın diğer alanında teması sağlayacak biçimde olması bu sonucu doğuran önemli etkenlerden biridir.

Bu, özellikle yeni dönemdeki sendikacılık ve örgütlenme anlayışımız açısından yapılması zorunlu bir saptamadır.

İkinci özellik ise; Konfederasyonumuza uluslararası düzeyde gösterilen dayanışmanın bu dönemin aşılabilmesindeki önemli rolüdür. Bu gün ülkemizde 12 Eylül'ün hışmına uğrayıp da ayakta kalabilmiş olan neredeyse tek kurum, Konfederasyonumuzdur. ASK başta olmak üzere tüm uluslararası işçi örgütlerinin gerek 12 Eylül Cuntası ve ANAP, gerekse ülkemiz kamuoyu üzerindeki etkileri herkesin hemfikir olduğu bir noktadır. Dünyanın yeni iktisadi yapılanışı ile birlikte uluslararası dayanışmanın artan önemini açıkça ortaya koyan bu örnek, önümüzdeki çalışma döneminde bize ışık tutacaktır.

Doğrusu ve yanlışıyla bu sürecin doğurduğu sonuçları şu şekilde özetlemek mümkün görülmektedir:

- Konfederasyonumuz demokrasi mücadelesinde önemli bir kurum haline gelmiştir.
- Kalan Üyeleri TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ'e dağılmış, 1980 öncesi Konfederasyonumuza bağlı sendikalarda edindikleri anlayışlarla bu yapıları kısmen de olsa etkilemişlerdir.
- Mevcut sendikal yapıların işçi sınıfının ta-

leplerine cevap veremiyor olması sonucundan Konfederasyonumuz ilkeleri ve mücadele anlayışı, az da olsa unutulmakla beraber bir ümit haline gelmiştir.

- Bunun sonucu olarak, Konfederasyonumuzun örgütlenmesini isteyen işçi, emekçi ve demokratlardan oluşan, çok da geniş olmayan bir kesimde değişik yanları öne çıkarılan ve vurgulanan bir DİSK imajı ve beklentisi oluşmuştur.

İşçi ve emekçilerde bugün mevcut sendikal yapılarla karşı oluşan güvensizlik eğilimini kırmada Konfederasyonumuz, demokratik bir sendikal alternatif oluşturacaktır. Kendini yenileyecek, çağın gereklerine uygun bir niteliğe bürünecek ve işçilerin güven duyacağı bir sendikalar Konfederasyonu olacaktır.

Buna mecburuz. Çünkü Türkiye işçi sınıfının emekçilerini ve de Türkiye'nin Konfederasyonumuzla her zamandan fazla ihtiyacı vardır.

TEKNOLOJİK GELİŞME VE İŞÇİ SINIFINA ETKİLERİ

İşçi sınıfı ve toplumun önüne birçok yeni sorunu ve imkanı birlikte koyan bilimsel ve teknolojik gelişmeleri belirleyen temel özellikler şöylece sıralanabilir:

- Elektronik ve mikro elektronik sistemlerin mekanik, elektro-mekanik ve elektrikli sistemlerin yerini alması,

- Sayısal teknolojinin üretim süreçlerine girmesi,
- Bunlara bağlı olarak makine ve ekipmanın küçülmesi,
- Yazılımın donanıma egemen olması,

Bu olguların sanayide yarattığı bir dizi etkinin başında, küçük ölçekli, esnek işletme modellerini mümkün kılması gelir. Pazarın değişen taleplerine anında cevap verebilen bu modeller, sanayinin örgütlenmesinde dikkate değer bir adem-i merkeziyetçiliği doğurmuştur. İletişim teknolojisindeki gelişmelerin de eklenmesiyle ulusal sınırlar içinde veya dışında hareket serbestisine sahip, ürün elastikiyeti son derece yüksek "esnek" işletmeler ortaya çıkmıştır.

Günümüzde derin bir sorun olarak ortaya çıkan başka bir olgu daha vardır. O da kar etmek için uluslararası pazara açılma zorunluluğudur. Kurulan her yeni işletmenin amacı uluslarüstü bir konuma, en azından kendi faaliyet alanı içinde, gelmek olmaktadır.

Esneklik ve pazarın bu zorunluluğunun bir araya gelmesi, sermayenin sınırlarötesi hareket yeteneklerini alabildiğince geliştirmekte, ortaya uluslararasıdan çok, uluslarüstü tanımına uyacak işletmeler çıkmaktadır.

Bu durum doğal olarak siyasal platforma da etki etmekte, geçmişin ulusal devletleri yeni iktisadi süreçlerin gereklerine cevap vermekte zorlanır hale gelmektedirler. Ağır ve hantal bürokratik yapılar,

çok farklı ülkelerde tek bir ürün parçalarını üreten yapıların ihtiyaç duyduğu hıza erişememektedirler.

Teknolojik gelişmenin makro düzeydeki en önemli sonuçlarından birisi de iletişim alanında ortaya çıkmaktadır. Sayısal elektronığın gerek gücü, gerekse ucuzluğu iletişim olanaklarını neredeyse sınırsız denilecek şekilde arttırmış, siyasi-coğrafi sınırları ve yasaların engelleyemeyeceği bir hale getirmiştir. Ülkemizde özel TV istasyonlarının yayınlarında somut şekilde görülen bu olgu, bilginin herkes tarafından ulaşılır, kullanılabilir ve hatta üretilebilir olması imkanını doğurmuştur.

Butün bu gelişmeler, bilgiyi ekonomik süreçlerin en belirleyici unsurlarından birisi haline getirmiştir.

Değinilmesi gereken bir diğer somut konu, birey olarak işçilerin niteliğinde ortaya çıkan değişimin, talepleri farklılaştırması gerçeğidir. Daha iyi eğitilmiş, nitelikle (sadece mesleki anlamda değil) işçilerin taleplerinde maddi olgular kadar iş tatmini, yetki ve sorumluluk alma arzusu gibi manevi kabul edilebilecek konular da öne çıkmaktadır. İşyerlerindeki emek gücü klasik Taylorist yaklaşıma uygun sınıflandırmaların dışına çıkmakta, dikey çeşitlilik artıp önem kazanmaktadır.

Geçmiştekinden farklı nitelikte bir hizmet sektörü oluşmuş ve ülke ekonomilerinde belirleyici önem kazanmaya başlamıştır.

Teknolojik devrimin itici rolü oynadığı bu gelişmeler sonucunda, sendikacılığın hem demokratik hem de ekonomik faaliyetlerini geçmişten farklı kılan bi

anlayış zorunlu hale gelmektedir. Bir yandan geçmişte hiç gündeme getirilmeyen hedef ve ilkeleri belirlemek gerekirken, uluslararası dayanışma gibi içi çok doldurulamamış ilkelerin somut, elle tutulur uygulamalarını veya en azından niyetini sergilemek kaçınılmaz olmaktadır. Zira klasik sendikacılık hareketi sanayi devrimiyle başlamış örgütlenme tarzı, mücadele araç ve yöntemleriyle bu dönemin koşullarında şekillenmiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Bugün ise, bilimsel teknolojik gelişmenin üretim sürecini derinden etkilediği yeni koşullardan söz etmekteyiz. O nedenle, işçi ve emekçilerin siyasal ve sendikal hareketinde karşılaşılan her düzeydeki bunalımın bu yeni koşullarla bağlantısını kurmak, ana nedeni burada tesbit etmek gerekmektedir. Söz konusu gelişmenin ilk etkilerinin görülmeye başlaması ile birlikte, sanayi devrimi koşullarında biçimlenmiş siyasal ve sendikal yapıların bu halleriyle çözüm bulamadıkları türden sorunlarla ve giderek bunalımla karşılaşmaları kesinlikle rastlantı değildir.

Bilindiği üzere sanayi devrimi, kol gücünün ve daha sonra da el emeğinin yerini alan makinaların icadıyla başlamış ve ilk sonuç olarak üretici emeğin kol ve kafa emeği halinde ayrışmasını zorunlu kılmıştır. Makinaların yetkinleşmesine paralel biçimde bu ayrım hem giderek netleşmiş ve bilgi, maharet gerektiren emek, ücretli teknisyen, mühendis, araştırma ve bilim adamları tabakasına has bir özellik haline gelmiştir. Giderek makinaya tabi olup niteliksizleşen kol emeği türü, işçi sınıfının

gitgide büyüyen bir bölümünü karakterize eden emek haline gelmiştir. Bu durumda sermaye, makineler, fabrika sistemlerinde somutlaşan üretim araçlarında ifadesini bulmuş, burada yoğunlaşmış ve bu üretim araçlarına sahip olabilen kapitalist sınıfı, gerek bilgi ve maharet içeren kafa emeğini gerekse giderek niteliksizleşen emeği "ücret" karşılığı çalışmaya mecbur edebilmiştir.

Bu bakımdan sanayi devrimi üretim yapabilmek için gerekli bilgi, maharet ve kol gücü bileşimini temsil eden zanaatkar tipi üreticinin yıkımıyla, bu kesimi bilgi ve ustalıklarını geçersiz kılan bir işçiliği kabullenmeye zorlamakla yürümüş ve bu arada fabrikaları gerektirdiği niteliksiz işgücünü kırsal nüfusu işçileştirerek sağlamıştır.

İşçinin temsil ettiği emek nedeniyle, yeri kolayca doldurulabilir hale gelmesi, iş bulabilmiş işçinin temel zaafıdır. Sermaye sahibi onu kolaylıkla işten çıkarabilir ve dışarda bekleyen "işsizler" ordusundan kolayca yeni bir işçi temin edebilir. Bu aynı zamanda işçinin düşük ücrete bağışmasının da nedenidir.

Sanayi devriminin simgesi makina ve fabrikadır. Bu devrim, makina ve fabrikanın gelişmesinde izlenir. Tüm üretim bilgisi ve tecrübesi makinanın yetkinleşmesine teksif edilmiştir. Makina yetkinleştikçe onu işletme için giderek daha basit, nitelikten yoksun bir kol emeği gerekmektedir. Dolayısıyla, bu dönemdeki "ilerleme", işçide temsil edilen emeğin niteliğindeki gerileme ve niteliksizleşmeyle paraleldir.

Günümüzdeki bilimsel ve teknolojik gelişme olgusunun ayırdedici özelliği ilkin bu noktadadır. Bilgisayarın simgelediği bu gelişme, üretim sürecindeki insan ile bilginin ilişkisi yeniden kurmuştur. İşçi, dün sadece bir uzantısı olduğu, kendisine empoze edilen bir mekanik, rutin işlemin yerine getiricisi olduğu, dolayısıyla kendisini makinanın kölesi gibi görebildiği üretim sürecinde şimdi, bu bilgi işlem araçları sayesinde makinaya egemen olabilir onu tasarımları yönünde, bilgi ve deneylerini değerlendirerek kullanabilir hale gelmiştir. Öte yandan bu gelişmeler kol emeğinin, özellikle de niteliksiz kol emeğinin giderek tamamen gereksizleşeceği, bu salt mekanik bir işleme indirgenmiş işlerin insanlardan alınarak robotlara, komuta edilen makinalara devredilebileceği bir süreci fiilen açmıştır. Kısacası, nitelikli emeğe ihtiyaç duyan bir süreç yeniden başlamıştır.

üretim ve hizmetler alanının hemen her cephesinde yeni bilgilerle davranış, bilgisayarlı teknolojilere uyarlanmış araçları kullanabilen emek, bu vasıftan yoksun, eskimiş emek türünü "kovmakta"dır. Sanayi devriminde, istihdam edilmiş emek, makinaların gelişmesinin her adımında içerdiği niteliklerinin bir kısmını daha terke zorlanırken ve işsizler ordusunun "niteliksiz" emeği tarafından tehdit altında tutulurken; şimdi sürekli hale gelen gelişme emeği daha nitelikle olmaya zorlamakta, buna ayak uyduramayanları "nitelik yetersizliği"nden işsizler ordusu saflarına itelemektedir. İstihdam edilmiş işgücü, işsizler ordusundan birilerinin yerini alabileceği tehdidinden çok, daha nitelikli bir

işgücünün kendisini işsizler ordusu içine düşüre ceği tehdidini yaşamaktadır.

İşte bu olgu içine girmekte olduğumuz dönemin en çarpıcı özelliklerinden birisi, hatta işçi sınıfı ve sendikal mücadele açısından en başta gelenidir.

Şüphesiz sanayi devrimi deniler olgu, esasta insanlığın bilim ve teknoloji alanında gerçekleştirdiği gelişmelerdir. Bunların başlangıçta umulduğu gibi bir mutluluk ve ferahlık kaynağı olmayıp, aksine -özellikle işçi ve emekçiler için- yukarıda belirtilen türü başta olmak üzere bir tehdit, tedirginlik nedeni olmaları, "tabiatlarından gelen" bir şey değildir. Her biri insanlığın bilgi ve deney birikiminin bir aşamasına tekabül eden bu atılımların, sözünü ettiğimiz tehditlere yolaçması, bu birikimlerin yönlendirilmesi, açılan imkan ve potansiyellerin hangi alanlara, nasıl bir yaklaşım ve amaçla teksif edildiği ile bağlantılıdır.

Bu gelişmelerin sunduğu imkan ve potansiyelleri tam anlamıyla insani amaçlara teksif ederek yönlendirebilmenin koşullarından biri, o insani amacın içeriğinin açıkça belirlenmesi ise; öteki de o potansiyelleri gösteren, imkanları açan dinamiği fiilen sahiplenmiş olmaktır.

Söz konusu dinamikten, ona sahip olmaktan uzaklaştırılmış işçilerin onu yönlendirebilmesi de elbette mümkün değildir. O dinamiğin fiilen içinde yer alanlar; teknisyenlerden mühendislerle, oradan da araştırmacılardan bilim adamlarına kadar uzanan zihinsel-kafa emeği temsilcileridir. onların faaliyetlerini yönlendirenler ise sermaye sahipleri, sermaye-

yeye egemen olanlardır. .

Öte yandan bu dinamik, her yeni atılımında yeni koşullar empoze ettiği ve "bilim", "gelişme" ve "üretimin artışı" adına bunlara uymanın zorunluluğu dikte ettirebildiği için, işçi sınıfı kendini sürekli olarak savunma konumunda bulur. Bilim ve teknolojiye -makinalarda ifadesini bulan- her yeni atılım, işçi ve emekçiler için eski sorunlarının yeni bir biçimde yeniden önlerine çıkması; bir önceki dönemde uzun uğraşlarla edindiği ekonomik-sosyal hakların -en azından bir bölüm işçi için- büyük ölçüde kaybedilmesi tehlikesi demektir.

O halde şu tesbiti yapabiliriz: İşçi ve emekçileren sanayi devrimi ile içine girilen süreçte yaşadıkları tüm sorunların kanağinde, temsil ettikler emeğin bilim ve teknolojiyen, yani bilgi, bilgi üretimi faaliyetinden -zihin emekten- ayrıştırılarak giderek mekanik bir işlemin ifasına kadar varan bir kol emeğine indirgenmiş, indirgenmekte oluşu vardır. Böyle bir emeği temsil ettiği sürece işçi zayıftır; düşük ücrete, ağır çalışma koşullarına zorlanabilir, sömürölür ve toplumdaki rolü bu emek tarafından belirlendiği için toplumsal ve siyasal ağırlığı bireyler ve gruplar olarak çoğu kez kaale dahi alınmaz.

Sanayi devrimi koşullarında biçimlenen işçi hareketinin her tür sendikal ve siyasal akımları, işçi sınıfının bu işaret edilen zaafını bir kaçınılmaz veri saydıkları için, bunun dönüştürölmesi üzerine düşmemiş; işçiyi kol emeğine mahkum eden üretim organizasyonların olduğu gibi kabul ederek, dikkatlerini üretimin bölüşümünde işçi ve emekçilerin

aldığı paya (ücret, sosyal haklar ve işyeri koşullarının iyileştirilmesi) yöneltmişlerdir. Birey olarak işçi ve emeğin üretici işlevinin nitelikten arındırılmış olmasından gelen zaafı, işçilerin "birlik" ile birbirlerine kenetlenmeleri ile kapatmak istemişlerdir. Ancak bu birlik, kenetlenme bir biçimde sağlandığında dahi sözkonusu niteliksel yoksunluk ortadan kalkmış olmamaktadır. Dolayısıyla bu yoksunluk "işçi sınıfı adına" bilgi üretecek, üretilmiş bilgi ve deneyi denetleyip sonuçlar, fikirler formüle edecek bir uzman, bürokrat, yönetici zümreye duyulan ihtiyacı da kaçınılmaz kılmıştır. Başlangıçta bu zümre ve onlara dahil olan işçi, emekçi kökenli önderlerin yönetiminde ekonomik-demokratik hakları için canlı bir mücadele veren işçiler, zamanla istikrar kazanan kapitalist düzenler içinde başlıca haklar kurumsallaşıp garanti altına alındıkça sendikalara, birliklere ve işçi partilerine eskisi kadar ihtiyaçları olmadığını düşünür hale gelmişlerdir. Bilimsel ve teknolojik gelişme işte bu noktada devreye girmiştir. Hemen belirtilmelidir ki sanayi devriminin etkileri ilk yaşandığı ülkelerin dışında ancak onlarca yıllık bir süreden sonra duyulduğu halde, yeni bilimsel teknolojik gelişmelerde bu süre çok kısa olmuş ve örneğin 1980'li yıllarda bu gelişimi simgeleyen ürünler neredeyse eşanlı olarak endüstrileşme düzeyi ne olursa olsun her ülkede kullanıma sunulabilmiştir.

Bilimsel teknolojik gelişmeyi karakterize eden şey, insanlara üretici ya da kullanıcı olarak yeniden bilgiyle ilişkili süreçlere katılabilme imkanı açmasıdır. Bilimsel teknolojik gelişmenin üretim düzeni

içinde eskinin sadece makinanın ona empoze ettiği basit işlevi yerine getiren -Taylorizmin "klasik" bant düzeninin- işçisine yer yoktur. İşçi artık üretim için gerekli mekanik işlemlerin tümünü yerine getiren bir aygıtta kumanda edebilecek, verilmiş bir bilgi işlem programı dahilinde de olsa ürün ve aygıtta dair bilgileri işleyip sonuçlar çıkarabilecek vasıfta olmalıdır.

Bu nokta son derece önemlidir. Bir bakıma bu, geçmişin zanaatkar-emekçi tipini yeniden ortaya çıkışıdır. Şüphesiz çok daha yetkin bir düzeydedir ve bu yetkinlik kullanılan aracın yetkinliğinden ötürü değil, asıl olarak bu yeni üretici tipin ürünüyle doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan çok daha geniş ve zengin bir bilgiyi kullanabilecek durumda oluştundan dolayıdır.

Bu bakımdan şu söylenebilir ki; sanayi devrimiyle üretimaracına egemen olmaktan uzaklaştırılıp ona tabi, onun uzantısı bir konuma indirgenmiş insan, çağdaş bilimsel-teknolojik gelişmenin sunduğu potansiyel imkanlarla, üretim aracına kölece tabi olmaktan kurtulduğu gibi, ona çok daha yetkin bir konumda egemen olabilme imkanına sahip olabilir hale gelmiştir.

Bu şüphesiz, sözkonusu gelişimin ilk evresidir ve onun açtığı imkanların yönlendirici, yönetici, egemen konumda olanların istekleri doğrultusunda devreye sokulabildiği bir "bugünkü durum"un manzarasıdır. Üretim süreçlerinde yeralan işçi ve emekçiler henüz gerçek anlamda bir bilgi üretimi ve yaratma faaliyetinin içinde yer alıyor değillerdir.

Ama bilimsel teknolojik gelişim, bunun artık tüm insanlar için mümkün olabileceğini vaad eden "maddi temel" sağlamış, böyle bir perspektifin gerçekleşebilirliğinin koşullarını gözler önüne sermiştir.

Fakat özellikle vurgulamak gerekir ki, ortada sadece böyle bir imkan vardır. Yani bu imkan kendiliğinden, zaman içinde bütün boyutlarıyla gerçekleşecek değildir. Hatta tam tersi bile sözkonusu olabilir ve bahsedilen imkan, işçi sınıfının yaşadığı kol emeğinin esiri olma durumundan çok daha ağır bir tahakkum düzeninin kurulması yönünde de kullanılabilir.

Şöyle ki; bilgi işlem, iletişim, uzay ve genetik alanlarındaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler, haldeki düzeyiyle dahi, ulusal ve uluslararası planda mevcut güç ve iktidar odaklarının eline olağanüstü bir denetim ve belirleme imkanı verebilmektedir. Toplumun her bireyine ait en mahrem bilgileri bile kolayca edinmeye ve kullanmaya müsait bir bilgi üretim, depolama, iletişim, haberleşme ağının düğüm noktalarını tutan iktisadi ve siyasi güç odaklarının oluşturduğu yönetenler kesimi, bu sayede toplumları, insanları, şimdiye kadar ki ile kıyaslanamayacak ölçüde derinde ve içerden denetleyip ve yönlendirebilecekleri bir düzen kurabilmeyi düşünecek noktaya gelmişlerdir.

Böyle bir düzenin demokrasinin tüm anlam ve içeriğini hükümsüz bırakacağı izah gerektirmeyecek kadar açıktır.

Ayrıca daha önce de işaret edildiği gibi bilimsel

teknolojik gelişimin bu yeni bir 'çığır açan imkanları, kapitalizmin azami çıkar mantığı içinde kulanıldıkları ve yönlendirildikleri için, daha az sayıda işçinin daha nitelikli bir emekle, daha çok ve daha yetkin üretim yapabildiği bu koşullarda, sayıları giderek artan bir "üretim için gereksiz" insan yığını ortaya çıkarmıştır. Yeni üretim düzeninin gerektirdiği vasıfları taşımayan, dolayısıyla "üretici" addedilmeyen bu insanların toplum için bir "yük" olduğu fikri telaffuz edilir olmuştur.

Böylece kendini üretim sürecinde bir yer bulmuş olan ve muhtemel değişimler karşısında bu yerini koruyabileceğine güvenen, tahmin eden bir ücretli, emekçi ve o durumdaki bir eski emekçi işçiyi -kendi yerini alabilecek gibi görmediği için rakip diye değil- kesintileriyle beslediği bir "yük" gibi görebilmektedir.

Bu durumda işsiz kitlelerin giderek artan bir kısmı, toplumun kendilerine ihtiyaç duymadığı, gereksiz bir yük, hatta asalak saydığı bir kesim olarak addedilmeye başlanacaktır. Unutulmamalıdır ki, sözkonusu ileri endüstriyel ülkeler "eski" kitlesel tüketim konusu mallarını üretmeyi aşama aşama terkedip yeni yüksek teknoloji malları üretimine ve üst nitelikli - "hizmet" sektörlerine yönelmektedir. Bu gelişme doğrutusu, onların "kendi işsizleri" ne ekonomik döngü için bir ölçüde gerekli tüketicilik işlevini bile çok görmeleri anlayışını besleyecektir.

Bu ise mevcut üretim konsepti, iş ile yurttaşlık ve toplumsal hak arasında hakim kapitalist ideolojinin kurduğu içsel ilişki dikkate alındığında, toplumu

çok rahatlıkla gerekli ve yeteneklilerin oluşturduğu bir üst-yöneten sınıfla gereksiz-yeteneksiz bir alt sınıf olarak kesinlikle bölen,tam anlamıyla bir elitist-faşist eğilimin boy vermesini adeta kaçınılmazlaştırır. Metropol ülkelerdeki yeni sağ-faşist dalgâ şimdiden bu yöndeki gelişmenin ilk işaretlerini vermektedir.

DİSK'in faaliyetlerini ve onun çevresinde oluştura-cağı işçi, emekçi hareketini yönlendirecek temel tesbit budur, bu olmak zorundadır.

GERİ KALMIŞ ÜLKELER VE TEKNOLOJİ

Bilimsel ve teknolojik gelişmenin geri kalmış veya bizim gibi gelişme yolunda olan ülkelerde üretim süreceğ doğrudan etkilerinin henüz başlamadığını ileri sürerek, bu türder tartışmalara karşı çıkmak mümkündür. Hatta çok yaygın rastlanan örnekler verilerek bu karşı çıkışı kuvvetlendirmek, değinilen saptamaları yapmaktan çok daha kolay ve bu anlamda cazip bir yol bile olabilir. Örneklerine ülkemizde çok sık rastladığımız ekonomik-demokratik sorunlar bu tercihi alabildiğine güçlü gösterebilir. Açıkça ifade etmek gerekirse, söz konusu olan bu sorunların varlığını inkar etmek değildir.

Bu sorunlar vardı ve çözümleri zorunludur. Sendika seçme özgürlüğünün olmadığı, zehirli üretim teknolojilerin her gün binlerce işçiye hasta ettiği bir ülkede serbest mesaiden, elektronik ekranların insan sağlığına zararlarından söz etmek elbette kolay değildir. Ancak görülmelidir ki, bu türden sorunlar teknolojik devrimin sermaye çıkarları doğ-

rultusunda tek yanlı kullanılmasının doğurduğu sorunları ortadan kaldırmamakta, önemsiz kılmamaktadır. Tersine iki grubun birleşmesi, çözüm için daha güçlü bir çabayı gerektirmektedir.

Çözüm, ana yönelimi yakalamakta yatmaktadır. Asgari ücretin düşüklüğü ile teknolojinin verdiği olanakları kullanarak, yasal boşluklardan yararlanıp işçi çıkartan işverene karşı tek yönlü bir mücadele sürdürmek mümkün değildir. Kaldı ki, teknolojinin sonuçları ülkemizde yaygın bir şekilde kullanılmakta, işçi hareketi bunu özellikle sendikasılaştırma girişimlerinde görmektedir. Taşeron kullanmanın ve düzensiz istihdam biçimlerinin yaygınlaşıyor olması, işyerlerinin pahalı; sendikalı işçilerin olduğu bölgelerden kolayca kaçabilmelerinin arkasında teknolojik gelişmenin yattığını söylemek, abartılı bir iddia olmayacaktır.

Diğer yandan, sözkonusu gelişmelerin az gelişmiş ülkeler açısından etkileri, uluslararası ilişkiler alanında çoktan başlamıştır. Bulunduğunuz aşamada bu olguyu saptayamamak Türkiye gibi ülkelerin halklarının büyük çoğunluğu için, gerçek bir kölelik düzeninin inşasına boyun eğmek anlamına gelir. Çünkü unutulmamalıdır ki, ileri endüstri ülkeleri dünyaya bir "Kuzey-Güney" ayrımına dayalı "yeni bir düzen" verme projesini de yürürlüğe koymuşlardır. Eğer bu proje gerçekleşirse Kuzey ile Güney ülkeleri arasında şimdiye kadar tarihin kaydetmediği denli katı ve güçlü bir hegemonya ve bağımlılık ilişkisi kurulmuş olacaktır. Geçmişteki ekonomisi, tarıma ve hammadde üretimine dayalı ülkelerle, endüstrileşmiş ülkeler arasında varolan

sömürü ve hegemonya ilişkisi bu yenisinin yanında çok daha az katı ve aşılabilir gözükecektir. Çünkü bu yeni durumda, uluslararası hiyerarşinin tepesini tutan Kuzey ülkeleri tam bir bilim ve teknoloji üretim karteli oluşturarak, ürettikleri araç ve "hizmet"lerin niteliği gereği olarak tüm öteki üretim dallarını yönlendiren ve denetleyebilen bir güç kaynağı haline geleceklerdir. "Güney" ise, onların artık peyderpey terkedecekleri -ilk sanayi devrimine has- kaba ve kirli addedilen, nitelsiz emek gerektiren endüstri ve tarım dallarında mallarını Kuzeye satmak için birbirleriyle didişen ülkeler yığını olacaktır.

Kuzey ülkelerinin, serbest piyasa ekonomisini uluslararası planda engelsiz işlemesini temin için bunca çok yönlü çaba göstermeleri boşuna değildir ve özel olarak şu yukarda işaret edilen noktanın gereğidir.

Kaldı ki sorun, sadece güney ülkelerinin geri bir ekonomi düzeyinde kalmaya mahkum edilmesinde de ibaret değildir. İleri endüstri ülkelerinde imal edilen otomatizasyon ve robotizasyon sistemlerinin metropol dışı ülkelerin tarım ve endüstri dallarına kısmen de olsa uygulanması veya uygulanabileceği ihtimali bu ülke işçi ve emeçilerinin hak arama mücadelelerinin karşısına bir tehdit kozu olarak konulmakta, kapitalistler ve devlet, ekonomik rasyonalite adına bu koza giderek daha sık başvurmakta-dırlar. Kurulmakta olan "yeni düzen"in üzerine oturtulduğu uluslararası serbest piyasa, onlara bu konuda geniş imkanlar sunmakta, hak arayan işçilere ürettikleri malın, başka bir ülkede daha ucuza üre-

tildiğini göstererek, ithalat tehdidi altında seslerini kısımları istenmektedir. Türkiye'de özellikle devlete ait sanayi ve madencilik sektöründeki son yılların grevlerinde devletin hem işçileri tehdit hem de kamuoyunu ikna için başvurduğu kanıtlar bu nitelikteydi.

SENDİKALARA DÜŞEN GÖREVLER

Şüphesiz bu tesbitlerden hareketle yeni ve güçlü bir işçi hareketi oluşturmak için, her şeyden önce işçi sınıfını "yeniden bilinçlendirmeyi" amaçlayan bir "seferberlik" başlatılmalıdır.

Bu bilinçlendirmenin önünde esas olan iki engel vardır. Sözkonusu engellerden: İlki; işçi ve emekçilerin sorunlarını ücret ve geçim düzeyine indirgeyen, mücadelesini, başarısına ve amacına ulaşma derecesinin burada ölçen anlayıştır. İkinci engel ise işçi sınıfına, üretim düzeninin değişim dinamiğini veren bilimsel-teknolojik faaliyet ve süreçlere, "kendi dışında" bir şey gibi bakmaya, dolayısıyla onun karşısında kendisini "edilgen" hissetmesine yolaçan anlayıştır.

Bu anlayışların kapitalist ideolojinin saldırısıyla birleşmesi, işçileri kafa-kol emeği arasındaki ayrımın "kaçınılmaz kader" olduğu noktasına itmiştir. Öyleki, sadece üretimde değil, siyasal kültürel ve sosyal alanlarda da, benzeri davranışlara girmişlerdir. Zihinsel emek gerektiren çabalardan, konumlardan uzak durmuşlar; sadece pasif izleyici veya uygulayıcı olmuşlardır.

Bu yaklaşım bir anlamda, düzen koruyucu ideolojinin çıkış noktasıdır. Bu da, aslında insanlar arasında doğal bir nitel kapasite farkı olduğunu ve siyasal-toplumsal hiyerarşinin buradan kaynaklandığını kabullenmektir. İşte tam da bu yüzden, başta işçilik olmak üzere herhangi bir konumun zihinsel emeği ne ölçüde içerdiği noktasından sorgulamak zorunludur. Bunu sorunlarının merkezine koymayan bir yaklaşım, ne kadar "radikal" talepte bulunursa bulunsun, kapitalist düzenin çemberinden çıkamamış demektir.

Sözkonusu "yeniden bilinçlendirme"nin ikinci ayağı, bilimsel teknik ilerlemenin kol-kafa emeği ayrımının aşılması sorununun çözümü açısından sunduğu son derece önemli olanakların kavranılabilesidir. Hemen belirtmelidir ki bu olanaklar, bu gelişmenin üretim ve toplumsal yaşam alanındaki halihazır görünüm ve sonuçlarında kısmen, hatta çarpıtılmış olarak ifade edilmektedir.

O halde işçi sınıfı, bu olanakların nasıl bir insani-toplumsal hedef doğrultusunda kullanılabileceğini, yönlendirilebileceğini ve yönlendirilmesi gerektiğini, tüm topluma seslenen bir perspektif içinde sunabilmelidir. Burada çıkış noktası, temel argüman insanı insan yapan, ona ayırdeğerliliğini kazandıran şeyin üretici ve yaratıcı netilekleri olduğu tezidir. Bilimsel teknik gelişmenin aktif üretici ve yaratıcı faaliyetin "malzeme"si olan bilgi birikimlerine ulaşma ve onları işleme yolunu herkese açabilen olanakları şu şekilde sıralanabilir:

a) Üretken ve yaratıcı zihni emeği geniş insan ke-

simlerinde kopararak, ona sınırlı sayıda insanın "uzmanlık" alanına tahsis eden işbölümünün, giderek incelen katı sınırlarını geride bırakan bir üretim ve toplum düzeni oluşturulabileceğine dair bir perspektif açmıştır.

b) Sanayi devriminin zirvesinde tamamen mekanik bir işleme indirgenmiş olan kol emeği biçimlerinin pek çoğunu -otomasyon ve robotizasyon yoluyla- aletlere havale ederek, insanların, özellikle işçilerin kol emeğine mahkum olmaktan çıkıp, üretken, yaratıcı yeteneklerini gerçekleştirecekleri zihni emek alanlarına aktif biçimde katılmalarını sağlamıştır.

c) Bütün bunlar ise, mal üretimi ve tüketimini başlıbaşına bir amaç sayan ve mutluluğu tüketimde aramayı empoze eden kapitalist dünya görüşünün yerine, hayatın, insan oluşun anlamına gerçek kaynağında, üretken yaratıcı eylemde bulan yeni bir zihniyeti, uygarlık dünyasının önüne açmıştır.

Bu genel düşünceler ışığında, çağdaş işçi hareketi, bilimsel teknik gelişmenin sunduğu olanakları mevcut toplumsal hiyerarşiyi korumak ve her şeyi kar ve çıkar mantığına göre yönlendirmek anlayışını sürdürme doğrultusunda biçimlendirmeye çalışan egemen sınıf, zümre ve onların kurulaşmalarına karşı, varolan durum ve koşullardan başlayarak sonuçta bu durum ve koşulları, işçi sınıfının amaçları doğrultusunda, anti-kapitalist yönde değiştirmeye yönelik bir örgütlenme vemücadele perspektifi geliştirmelidir. Bir yandan mevcut düzen ve işleyişi kendi asli talep ve ihtiyaçları yönünde

zorlayacak "düzeni ve kuralları" içinde mücadelelerini sürdürürken, öte yandan kendilerine özgü bir örgütlenmeye girişerek bu yeni çok boyutlu emek türünü bizzat edinip uygulayabilmenin denemelerini yaptıkları bir platform, bir kurumsal zemin oluşturmaya yönelmelidirler.

Bu perspektifin ilk planda dikkate alması gereken noktaları şöyle sıralanabilir:

- 1- Farklı uluslar ve ulusal azınlıklardan oluşan uluslararası işçi sınıfının evrensel kardeşliğine, dayanışmasına ve birliğine inanılmalı, bu bütün sorunlara yaklaşırken bu öncelik kabul edilmelidir. Bu nedenle uluslararası sermaye blokunun farklı halklardan işçiler arasına serpmeye çalıştığına milliyetçilik ve şövenizm tohumunun yeşermemesi, sınıf kardeşliğini yok etmemesi için mücadele edilmesi.
- 2- Ücret, iş güvenliği, iş yeri koşulları ve çalışma süresine ilişkin kazanılmış hakları korunup geliştirilmesi yönündeki çabaların yanısıra işçi ve emekçilerin ikinci bilimsel teknik gelişmenin imkan ve gereklerine göre yeniden düzenlenen iş alanlarına sadece intibakını değil, bu alandaki muhtemel düzenlemelere de hazırlıklı olabilmesini gözetken sürekli eğitim ve formasyon kazanımının başta işletmelerde olmak üzere kamusal yükümlülük haline gelmesi.
- 3- Ululararası dayanışmayı arttırmak ve sermayenin uluslararası akışkanlığı önündeki her tür engelin büyük ölçüde kaldırıldığı günümüz "pazar ekonomisi" koşullarında emeğin dayanışma ve

güvence ihtiyacının önündeki uluslararası engelleri kaldırmak yönünde mücadele.

- 4- Uluslararası pazar kavgasının en etkin araçlarından biri olan ve aynı zamanda sermayenin önemli bir yatırım ve kar alanı olan silah sanayilerinin küçültülmesi, savunma harcamalarının kısıtlanarak silahlanmaya ayrılan paranın toplumun sosyo-kültürel gelişimine aktarılması doğrultusunda talepler geliştirilerek yıkıcı güçlerden birisi olan militarizme karşı etkin bir mücadele sürdürmek.
- 5- Birey olarak işçinin kendini geliştirme maddesi ve manevi olarak niteliklerini dönüştürme hakkı olduğunu savunmak, dinlenceden konuta ve eğlenceye kadar hareketin her alanında sermayeye yükümlülükler getirmeyi hedeflemek,
- 6- Toplumsal alanda erkek egemen kültüre ve emek sürecine eklemlemiş, sinmiş olan cinsel ayrımcılığa karşı pozitif ayrımcılığı benimseyip, kadın işçilerin mücadelesine destek olmak; sendika içi yaşamda kadınlara yer açmak ve buna toplumun demokratikleşmesi açısından özel bir önem vermek.
- 7- Teknolojinin verdiği olanakların, demokrasinin gelişimi için kullanılması, "özgür yurttaşların" oluşmasını hedeflemek.
- 8- Teknolojik gelişmenin sosyal sonuçlarını kontrol etmeyi amaçlamak, bu konudaki tüm karar alma süreçlerine aktif biçimde katılmak.
- 9- Ücret, iş güvenliği ve işyeri koşullarını düzen-

leyen toplu sözleşmeler yapmak ve işlerliğini gözetmek görevi yanı sıra, işgücünün niteliğini geliştirmek amacını da üstlenmiş bir organizasyon modeline geçilmelidir. Başlangıç aşamasında bu görevin başta işçiler olmak üzere tüm emekçi kesimlere hayati önemini kavratmak için gerekli "aydınlatma" faaliyetine malzeme olacak verileri toplamak, araştırma ve tahminleri yapmak üzere merkezi bir kurumun oluşturulması gerekli görünmektedir.

- 10- Sendikaları sadece çalışan işçilerin değil, işini kaybetmiş veya işe yeni atılacak kesimlerin de ilgi ve ilişki odağı haline getirebilecek sosyal-kültürel-eğitimsel alanları da içeren faaliyetleri bünyesinde barındırır bir yapıya kavuşturmak.
- 11- Mümkün olan her yerde işyerleri veya sanayi bölgelerinin sendikal birimlerini ilişkili olduğu bölgede, yerleşik alanda bir toplumsal dayanışma sağlayabilecek ilişki ve aktivitelerde bulunabilir bir yapıya yükseltmek.
- 12- İşçi sınıfı örgütlerinin öteki çalışan kesimlerle ve bu arada bilim-teknoloji üretimi ile ilgili kuruluş ve çevrelerle sürekli diyalogunu sağlayacak zeminler, kanallar oluşturmak.
- 13- İletişim alanına hakim olan tek yönlü işleyişi ortadan kaldırmak için alternatif medya oluşturmak.
- 14- Sanayinin çevre ve doğaya yaptığı tahribatı engelleyici talepleri geliştirici ve bu talepler etrafında toplumsal baskı gruplarını oluşturucu ve geliştirici faaliyet sürdürmek.

- 15- İşçi, emekçi kesimlerde ortaya çıkan farklılaşmayı dikkate alan; özellikle özgöl sorunları olan grupların, karar süreçlerine adil biçimde katılacakları, katılımcı bir demokrasinin uygulandığı bir örgüt yapısı oluşturmak.
- 16- Konfederal yapıları ulusal ve uluslararası düzeyde eşgüdümü sağlayabilecek bir güce, etkinliğe kavuşturmak bu gücün tek merkezi bir hegemonyaya dönüşmesini engellemek için, konfederal politikaların en geniş katılım ve demokrasi ile saptanmasına olanak veren örgütsel işleyişler sağlamak.

DİSK NE YAPMALI

Türkiye'nin bulunduğı endüstriyel gelişme düzeyi itibariyle henüz bilim ve teknik gelişmeyle ilgili bu türden sorun, imkan ve koşullarıyla karşılaşmadığını, bu sürecin birtakım yan etkilerine maruz kalmakla birlikte, gerek üretim yapısının ve gerekse genel ekonomik-toplumsal yapı ve düzenini hala sanayi devrimi döneminin sorunlarınca belirlendiğı, o nedenle de işçi hareketinin geleneksel sorunlarıyla uğraşma perspektifini değiştirmesine gerek olmadığı ileri sürülebilir.

Bu itiraz, DİSK açısından iki temel noktada tümüyle geçersizdir. Birincisi, DİSK Türkiye'de daima işçi hareketinin en ilerisinde, sürükleyici konumda yer almıştır. Bu onun temel gelenegi, varlık koşuludur. "İlerde olmak" ise sadece sendikal-siyasal talepler bakımından öteki işçi örgütlerinden daha fazlasını ister olmak değil, aynı zamanda "ile-

riyi görmek, geleceği kestirmek" vasfına sahip olmak demektir.

DİSK, günümüz Türkiye'sinin üretim yapı ve ekonomisinin görünür haline bakılarak pek de gerçekçi bulunmayan ama biraz zaman geçtiğinde herkesin ister istemez karşılaşacağı gerçeklik ve sorunlara şimdiden işaret ederek ve bunlara şimdiden hazırlıklı olarak "öncü" ve "ilerici" geleneğinin ve misyonunun gereğini yerine getirmelidir. Onun sağlayacağı güç ve prestij, bu nitelikten kaynaklanmalıdır. Kaldı ki; örneğin 1980 öncesinde sadece DİSK'in savunduğu ekonomik-demokratik hak ve talepler, 1980 sonrasının siyasal-ekonomik olay ve gelişmelerinin zorlamasıyla günümüzün öteki konfederasyonlarınca da tümüyle savunulur olmuştur. DİSK, bunların arasına kendini öteki konfederasyonlarınca da tümüyle savunulur olmuştur. DİSK, bunların arasına kendini yerleştirmeye çalıştığında ayrı varoluşunu açıklamak konusunda daha güçlüklerle karşılaşabilecektir.

İkincisi; DİSK'in tüm tarihi boyunca özenle koruduğu işçi sınıfının sorunlarını ülkenin genel durumu ile köklü bağlantısı içinde ele alma yaklaşımının ona yüklediği sorumluluk ve görev bilincidir. DİSK, her zaman dar sendikacılığın sınırlamalarını reddederek, ülkenin ve toplumun öteki kesimlerinin sorunları ile ilgili genel bir mücadele ve çözüm perspektifi içinde davranmıştır. Dolayısıyla bugün, 1980'li yılların tüm dünya düzenini altüst eden gelişmelerinden sonra, bugün kurulmaya çalışılan ve dünyayı ilkin Kuzey ve Güney gibi aralarında kesin bir gelişmişlik düzeyine bağlı iki dünyaya a-

yıran uluslararası "yeni düzen" girişimleri karşısında DİSK, sadece işçi sınıfı adına değil, dağıtılmış, apolitize edilmiş, gelecek umudu yıpranmış geniş emekçi ve çalışanlar yığının da sözcüsü olarak, işçi sınıfının yanında, onları da şevk ve harekete geçiren bir perspektifin sahibi şeklinde sahneye çıkabilmelidir.

Bir toplumsal ihtiyaç olan bu görevi istlenebilecek odakların -bugünkü koşullarda- başında DİSK yer almak zorundadır.

Çünkü sözkonusu "yeni dünya düzeni"nde Türkiye'ye onu çevreleyen diğer ülkeler gibi, dünyanın "Kuzey'deki" efendilerine tabi, onların altında tamamen ikinci sınıf bir toplum ve üretim düzeni içinde kalması öngülükmiş bir konum verilmektedir. Ülkenin egemen sınıfları ve başlıca siyasal partilerle devlet aygıtı, empoze edilen bu konumdan rahatsızlık duymamakta, bunun gereklerine kendilerini ve ülkeyi uydurmaya çalışmaktadırlar.

Dünyanın beyninin Kuzeyde, gövde ve ayaklarının Güneyde olacağı bir düzen peşinde olan "Kuzey"in karşısında Türkiye toplumunun "beynine sahip çıkma" beynini teslim etmeme ve en az onlar kadar üretici, yaratıcı bir beyne sahip olduğunu kanıtlamak için mücadele amacıyla seferber etme görevi, DİSK tarafından üstlenebilir ve üstlenilmelidir. Bu amaçla DİSK, Türkiye kapitalist sınıfının ve devletin ellerinde tuttukları ülkenin -insan dahil- tüm kaynaklarını ne yönde ve nasıl kullandıkları konusu başta olmak üzere, ülkeye 1980'lerden beri empoze edilen "köşe dönme felsefesi"ne, üretmeden

kazanma anlayışına, üretici ve yaratıcı emeğin alay derecesinde horlanarak rant ve aracılık faaliyetinin ödüllendirilmesine dayalı değer çarpıtmasına karşı her alanda bir seferberlik açabilir. Bu konudaki çıkış noktası ise, işçi sınıfının emeğini niteliksel olarak zenginleştirmeyi öne alan yaklaşımı içinde zaten vardır. Bu cümleden olarak DİSK, bir başlangıç olarak, Türkiye egemen sınıfları ve partilerini, ülkenin genel iktisadi politikasını, sanayisinin durumunu ve içine girilen ikinci sanayi devriminin imkanlarını Türkiye'de geçerli kılmak için ne yapacaklarını konu alan sürekli bir tartışmanın içine çağırmalı, bu konunun ülke gündeminin odağına yerleştirilmesi için bir hareket başlatmalıdır.

Bu yaklaşım, ülkemizin kendi özgül koşullarından kaynaklanan sorunlarının yok var sayılması anlamına elbetteki gelmemektedir. Tersine, "nasıl bir zemindeyiz" bölümünde değinilen sorunların aşılmasında, özellikle sendikal harekete yeniden güven tazelenmesinde bu yaklaşımın büyük katkıları olacaktır.

Toplumsal güvenini kazanmış bir sendikal örgütün ekonomik-demokratik ve siyasal sorunların çözümünde çok daha etkili olacağı tartışılmaz bir gerçektir.

Bilinmektedir ki, işçi sınıfı bugün sermayenin ekonomik, politik ve ideolojik saldırısı altındadır. Yeniden güven kazanmak için özellikle demokratik ve siyasal sorunların üzerine kararlı bir biçimde gidilmesi zorunludur. İşçi sınıfı ve emekçiler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde yeşeren

demokrasi talebine somut önermelerle cevap vermeye çalışılmalıdır. Bu anlamda atılması gereken ilk adım, toplumumuzun farklı sınıf ve kesimler arasındaki çıkar ayrılıklarını siyasal toplumsal akımlar arasındaki görüş farklılıklarını ve bunların doğurduğu mücadele ortamını tanıyan; etnik, dini veya herhangi bir biçimde var olan toplulukların kimliklerini özgürce sergileyip geliştirebilecekleri bir yurttaşlık hukukunu kabul eden bir Anayasanın gündeme getirilmesidir.

Ayrıca görüşlerin çokluğunu ve farklı eğilimlerin meşruluğunu tanıyan, çoğunluk karşısında azınlık haklarını güvence altına alan bir sendika içi demokrasi anlayışının varlığı yukarıda belirtilen güven tazelemenin önemli koşullarındandır.

DİSK bu çalışmaları, bir sınıf ve kitle sendikal örgütü olarak geçmişte savunduğu;

- Sendikal birlik,
- Tabanın söz ve karar sahibi olması,
- Gerçekçilik,
- Bağımsızlık,

ilkelerinin yol göstericiliğinde gerçekleştirecektir. Bunları günün koşullarını gözönüne alan bir anlayışla aşmayı hedefleyerek ya da zenginleştirerek sürdürülecek bir çalışmanın, işçi sınıfının mücadelesine büyük katkıda bulunacağı ve DİSK'i başarıya götüreceği şüphesizdir.

ÖRGÜTLENME KOMİSYONU RAPORU

YAKLAŞIM

Örgütlenmenin ülkenin, sendikal hareketin ve Konfederasyonumuzun içinde bulunduğu nesnel ve öznel koşulları gözönüne alması zorunluluğu tartışılmaz bir gerçektir. Özellikle çalışma anlayışının geliştirilmesinde bu koşullar belirleyici önemi taşımaktadırlar. Yine bu koşullar nedeniyle, sendikaların ve işkollarının özgün koşullarını dikkate alan, bu arada eşgüdümü de sağlayan bir model geliştirilmesi gerekli görülmektedir.

Bilim ve teknik gelişmenin üretim sürecini yeniden etkilediği koşullarda sendikaların örgütlenmesi, bazı temel noktalarda geçmiş yapılardan farklılık göstermelidir. Daha önce işaret edilmeye çalışılan, işçinin niteliği, işsizlik olgusu, dikey farklılaşma gibi sorunları gözönüne almak zorunludur. Ayrıca demokrasi anlayışındaki gelişmelere ve giderek maddi ve manevi olarak yaygınlaşan adem-i merkeziyetçi anlayışlara uygun bir yapı ve bu yapının eşgüdümünü sağlayacak bir örgütlenme oluşturulacaktır:

Yeni iş ve işyeri organizasyonlarının getirdiği pro-

blemler değerlendirilmeli, işyerlerinde ortaya çıkan çeşitlilik gözönüne alınarak "işyeri"ne birim olarak özel bir önem verilecektir.

Ancak bununla yetinmek eksik bir yaklaşım olacaktır. İşçilerin emekçilerini hayatın her alanında zihinsel olarak varolmasını sağlama amacı, örgütlenmede gözardı edilmeyecek bir konudur. Bu nedenle örgütlenme, üyeyi sadece işyerinde değil, hayatın her alanında kucaklayacak bir yapıya kavuşturulacaktır.

Örgütlenmenin ön koşulu Konfederasyonumuz ve üyesi sendikaları konumlamaktır. Bu kendimizi, hedeflerimizi, örgütlenme ve mücadele anlayışımızı, hepsinden önemlisi oluşturmaya çalıştığımız perspektifli işçi sınıfı ve kamuoyuna duyurmak ve benimsetmektir.

Farklılığın eylem birliğine engel olmaması tam da bu noktada dikkate alınmalıdır.

Konfederasyonumuzun kendi konumunu netleştirmesi, tersine, bu eylem birliğini güçlendirecektir.

Örgütlenme çalışmalarında bize ışık tutacak temel ilke ve geniş kesimleri sendikalı yapmaktır. Bu amaçla sendikasız, işsiz emekli vb. kesimlerle sıcak bir yakınlık içinde bulunulması, bu kesimlerin sorunlarına sahip çıkılması ve çözüm için mücadele verilmesi görevimiz olmalıdır.

Verili ülke koşulları gözönüne alındığında böyle bir görevin zorluğu ortadadır. Ancak bir çok kez vurgulandığı gibi alışkın olduğumuz, bize kolay gelen biçimleri savunmak kendimizi diğer sendikal

yapılardan farksız kılacaktır ki, bu örgütlenmemizde ciddi bir zaaf oluşturacaktır.

Bütün bunların ışığında örgütlenme anlayışının temel taşlarının aşağıdaki şekilde oluşması zorunlu görülmektedir:

- Ülkemizde yaygın şekilde var olan sendikasız kesimlerin üye olarak kazanılması hedeflenmelidir.
- Eğitimden turizme, sağlıktan spora kadar her alanda tüm toplum kesimlerine ulaşmak hedeflenmelidir.

Beyaz yakalı kesimlerin sendikal harekete kazandırılması için özel çaba gösterilmelidir.

- Sendikal hareketin somut sorunlar karşısında güç ve eylem birliği sonuna kadar savunulmalıdır.

Bu çerçeve içerisinde önerilen örgütlenme modeli takip eden bölümde sunulmaktadır.

KONFEDERASYONUMUZUN VE BAĞLI SENDİKALARIN ÖRGÜTLENMESİ ÜZERİNE

Konfederasyonumuz, 12 yıl aradan sonra yeniden işçi ve emeçilerin sendikal mücadelesinde söz sahibi olarak ortaya çıkmaktadır.

12 yıl ara ve örgütlenmemiz

- Üyelerimizin zorla örgütünden kopartıldığı koşullarda çalışmalarımıza başlıyoruz.
- Sendikal kadrolar olarak, sıfır noktadan sendika örgütlemiş insan sayısı oldukça azdır.

- Eski üyelerimizin önemli bir bölümü fabrikalarda işyerlerinde çalışıyor gibi değildir.
- 12 Eylül'ün önemli tahribatlarında biri de sendikal yasalarda olmuştur.
- Konfederasyonunuzun zorla sendikal mücadeleden alıkonulmasında geçen 12 yılda diğer sendikal merkezlerin görevlerini yerine getirmemelerinden dolayı oluşan boşluk, işverenlere geniş saldırı olanakları doğurmuştur.
- Sendikal hareket dünyada ve ülkemizde yeni bir süreçten geçmektedir.
- Yukarda saydıklarımızın yanında gerek uluslararası gerekse ulusal planda üretimdeki gelişmeler, teknolojik ilerlemeler üretim modellerindeki yenilenmeler, değişen işçi yoğunlukları gelişen ve gerileyen sektörler, yeni sendikal politikalar oluşturmayı zorunlu kılmaktadır.
- Bugün ülkemizde yoğun bir sendikasızlaştırma politikası yaşanmaktadır. 8.5 milyon ücretli emeğin yaklaşık 1.5 milyonu sendikali durumdadır. 2 milyon kamu çalışanı grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkından yoksundur. 5 milyona yakın işçi ise sendikalaşması engellenmiş veya sendikalaşmamış durumdadır. (Bu veriler kaynaklarına göre değişik kullanılmaktadır.)

İşte Konfederasyonumuz böylesi bir zemin üzerin-

de örgütlenme çalışmalarına başlamaktadır. Zorluklar ortadadır.

Örgütlenme çalışmalarımızda tüm bu tesbitlere cevap vermek zorundayız. Bütün bunları yoğurup bir örgütlenme politikası ortaya çıkarmamız, kadrolarınızı, araçlarımızı tüm olanaklarımızı koordineli biçimde harekete geçirerek doğru hedeflere yönelmemiz gerekiyor.

NASIL BİR ÖRGÜTLENME

Yasal engellere karşı mücadele öncelikle örgütlenmemizin önündeki yasal engellere karşı mücadele vermemiz gerekmektedir. 12 Eylül'ün önenli tahribatlarından biri olan sendikal yasalara karşı her zeminde bu uğraşı sürdürmek zorundayız.

Israrla kalkmasını talep ettiğimiz bir % 10 barajı, yarıdan bir fazla işyeri barajı, grev yasakları, noter harçları örgütlenmemizin önünde duran önemli engellerden bazılarıdır. Ülkemizde demokratikleşmeyi savunan tüm çevrelere anlatılmasında yarar gördüğümüz DİSK ve bağlı sendikalarımızın karşı karşıya bulunduğu çarpıcı bir sorun da şöyledir. Bilindiği gibi DİSK ve bağlı sendikalarımız, 12 Eylül 1980 darbesiyle kendilerinin ve üyelerinin iradesi dışında faaliyetten men edildi. Üyelerimiz, özellikle 1983'te çıkan yasalar gereği yine "tercihsiz" ve iradeleri dışında başka sendikaları seçmek zorunda bırakıldı. Şimdi bizler ve sendikalarımız akları iade edildi. Bizlere haklarımız ve sendikalarımızın malları iade edildi. Ancak, 1980'deki üyelerimize bu hak tanınmadı. Yani bugün parasını ve mal varlı-

ğını sevk ve idare ettiğimiz eski üyelerimize (ya da yetkili işyerlerimize) yeniden bizi tercihl edip etmeyeceklerini belirleyecek bir irade beyanı belirtme şansı tanınmadı.

Bunun yolu, "Demokratikleşme paketi" içinde yer alabilecek yetki belirlemede genel bir "Referandum" olabileceği gibi, bu sağlanıncaya kadar salt bahsi geçen işyerlerine yönelik "Özel Referandum" olabilir.

Ya da bir dönem DİSK ve bağlı sendikalarımıza baraj uygulanmayarak 12 Eylül'ün yarattığı bu çarpıklık ortadan kaldırılabilir. Eşit ve adil sendikal ortam talebi çerçevesinde sağlanacak böyle bir "konsensus", sendikalar hatta konfederasyonlar arası güven gelişimine katkı sağlayabilir. Diğer ortak sorunların çözümünde yardımcı olabilir.

Yine ülkemizde örgütlü kesimlerde tek işçilere ve sendikalara uygulanmakta olan, bir bakıma dolaylı vergi anlamına da gelen noter masrafları da aynı zamanda devletin işçilere ve sendikalara güvensizliğinin çarpıcı bir örneğidir. Örgütsüzlüğü amaçlayan bu sorun, tüm sendikaların ortak sorunudur.

Örgütlenmenin önündeki en önemli sorunlardan biri de sözleşmeli personel, kapsam dışı uygulamaları ve son yıllarda akıl almaz boyutlara ulaşan "Taşeron" uygulamasıdır. Bu uygulama öncelikle örgütlenmeyi önlemeye yöneliktir. Ancak sonuçları itibariyle daha düşük ücret, vergi ve sigorta kaçırma, gibi toplumsal suç sayılabilecek özelliklerde taşımaktadır.

Hükümet, parlamento, ILO başta olmak üzere her

yerde ve her zeminde bu engellere karşı mütacadele, örgütlenme çalışmalarımızın ayrılmaz parçası olacaktır.

Araştırma

Öte yandan örgütlenme çalışmalarınızda somut ve ciddi verilere ihtiyaç vardır. bu verileri bir yönüyle sendikalarımızın yapısından üretirken, diğer yönüyle işçi ve çalışanlar içersinde bir araştırma yapurmanız gerekmektedir. Bu araştırma bizlere bölgeler, işyerleri, işçilerin genel olarak özlem ve istekleri, varolan sendikal yapılara karşı eleştirileri, öne çıkarılması gereken konularda önemli ipuçları verecektir.

Sendikalarımızın daha önceki örgütlenmeleri, iş-kollarının bölgelere göre dağılımı, önümüzdeki dönemde öne çıkan bölgelere ilişkin veriler, bizlere ipuçları verebilir. Ancak yeni örgütlenme döneminde işçilerin genel istenilerini belirlemek ve hedef alacağımız konulara ilişkin bir araştırma yaptırmak, sağlam verilerle ortaya çıkmanızı sağlayacaktır. DİSK bu çalışmalarını üye sendikalarla koordineli biçimde yapacaktır.

Örgütlenme

Asıl örgütlenme çalışmamız işyerlerine yönelik olanlardır. Bu verileri kullanacağımız hedef işyerleridir.

Süngü zoruyla çalışmalardan alıkonulduğumuz, üyelerimizden koparıldığımız bir dönemden geliyoruz. Artık işyerleriyle, işçilerle buluşma kaynaşma noktasındayız. Hedefimiz örgütlenmedir. Örgütlen-

me çalışmalarını üç ana başlıkta düşünmekteyiz: Yapılanma, Yayılma ve Sendikal örgütlenme.

A) YAPILANMA

Tesbit edilen bölgelerde DISK İrtibat Büroları kurulacaktır. Bu irtibat Bürolarında, o bölgede yoğun olan işkollarımıza sahip sendikalarımızın verecekleri elemanlardan BÖLGE YÖNETİMİ oluşturulacaktır

Niçin Böyle Bir Yapı?

Konfederasyonumuz önümüzdeki bu örgütlenme sürecinde, sendikaları karar verme noktalarında daha aktif hale getirmek zorundayız.

Konfederasyonumuzun merkezi yapısını bu dönemde güçlendirmek yerine, Konfederasyonumuzun merkezi koordinasyonunu öne çıkarmak ve sendikaların sendikal örgütlenme çalışmalarının yönlendiricisi olma durumlarını geliştirmek gerekmektedir.

Bir bölgedeki örgütlenme çalışmalarına, bölgede örgütlenmenin önünü açıcı nelerin yapılmasına karar vermek, o bölgede yoğun işçiye sahip işkolu sendikalarımızca biçimlendirilmelidir.

Konfederasyonumuz, günümüz politikasının tanımlanması, neler talep edeceği, ne gibi hizmetler vereceği açıklanacaktır. Üstelik bu durum ön girişimimizde belirtildiği gibi topluma "genel bir sunuluş" biçiminde olacaktır. Tüm medyalar bu anlamda kullanılacaktır. Bu bir kampanya biçiminde olacaktır.

Bu çalışmaların sendikal örgütlenmede nasıl kul

lanılacağına sendikalarımız karar vermek durumundadır.

Ayrıca bir durumu daha düşünmek zorundayız. Bugün sendikalarımızın üye gelirleri yoktur. elde olan maddi varlıklarımızın çok dikkatli kullanılması gerekmektedir.

Birde şu gerçeğimizi gözler önüne sermemiz gerekmektedir: Bugün bazı sendikalarımızın örgütlenme süreçlerinde tek başlarına var olmaları mümkün görülmemektedir. Ne maddi ne de araç ve kadro güçleri yoktur. bu sendikalarımızı ancak aramızda oldukları sürece var edebiliriz.

İşte yukarıda sayılan nedenlerden ötürü, DİSK irtibat büroları biçimindeki örgütlenmeye gerek duyulmaktadır.

Bölge yönetimi, o bölgedeki çalışmalardan sorumlu olacaktır. Kendi iç sorumlusu konfederasyonumuz tarafından atanacaktır.

Bölgelerde Bölge Yönetimlerinin hangi sendikalarından ve kimlerden olacağını saptandıktan sonra, konfederasyonumuz İrtibat Bürosu orada açılacak ve çalışmalara başlayacaktır.

Konfederasyonumuz irtibat bürolarının, öncelikle orada varolan sendikaların sahip oldukları binalarda kurulmasına dikkat edilecektir.

bölge yönetimlerinin ilk görevi, bölgede varolan eski kadrolar ile bir toplantı düzenlenmesi olacaktır. Eskiden görev yapmış veya yeni çalışmalarda bulunabilecek tüm kadrolar ile geniş birer toplantı düzenlemecektir.

Bu toplantıya merkezden katılmalar sağlanacaktır. Konfederasyonumuz Yönetim kurulu Üyeleri ve sendikalarımız Genel Başkanlarından oluşan gruplar, bu genişletilmiş toplantılara katılacak ve 12 yıllık aradan sonra varılan hususlar konusunda açıklamalarda bulunulacaktır. Çok genel hatlarıyla yeni örgütlenme dönemine ilişkin açıklamalar yapılacaktır. Artık bölgedeki çalışmaları olanların Bölge yönetimleri tarafından yürütüleceği açıklanacak ve İrtibat bürolarından bahsedilecektir. İrtibat büroları oluşturan sendikalı kadrolar kendi sınırları içindeki işyeri temsilcileriyle sıkı bir ilişki kurma yoluna gidecektir.

Bu alt birimlerinin kadroları, sendikalarımızın bölgedeki yoğunluklarına göre olacaktır. Bu kadrolar, Bölge yönetimini oluşturan sendika yetkililerinin tesbit edecekleri kişilerden olacaktır.

Bu yapı bizim yatay örgütlenmemizdir. Bu kadrolar, Konfederasyonumuz, SENDİKALAR ve işyerleri arasındaki ilişkinin kurulmasını sağlayacak birer köprü olacaktır.

B) YAYILMA

Bu sendikalı kadroların oluşturulduğu yönetimler, bölgede çalışmalarını sürdüreceklerdir. Bu çalışmanın ana amacı Konfederasyonumuz ve sendikalarımızın varlığının yaygınlaştırılması olacaktır. Bu yaygınlaşma bir yanıyla tüm bölgeye yönelik olurken esasta işyerlerine dönük olacaktır. Temel hedefimiz, DİSK ve üye sendikalarımızın bir çekim merkezi haline getirebilmektir.

Yayılma çalışmalarımızın bir yanını, yaratacağımız

hizmet ve etkinlikler olarak ifadelendirebiliriz. Bunlar, örgütlenmenin ilgili bölgedeki ihtiyaçlarına uygun olarak yaratılabilecek koopera-tifler, eğitim kursları hukuk hizmetleri ve kültür, sanat ve spor etkinlikleri olarak gerçekleştirilecektir. Bu hizmet ve etkinliklerden işçi ve çalışanlar direkt yararlanabilecekler ve bu araçlarla Konfederasyonumuz bölgede ilgi odağı haline getirilecektir.

Böylece DİSK ve üye sendikalarımızın varlığı sadece yarına ilişkin talep eden değil, bugün, günlük yaşamda hissedilen bir noktaya yükseltilecektir.

Bu tür çabalar, işçilerin sadece işyerinde değil, günlük hayatına da yönelik olacaktır. Konfederasyonumuz üyelik, toplu iş sözleşmelerinde kazanılan hakların yanında, işçilerin eşleri, çocukları tüm ailesiyle birlikte yaşama yerleşecektir.

İşçilerin yaşadıkları çevre ve ilişkiler ile fabrika içersindeki yaşamı arasındaki duvarlar yıkılacaktır. Sendika üyeliği sadece işyeri sınırları içersine hapsedilmeyecektir.

Konfederasyonumuzun bu yayılma çalışmalarının bir diğer yanı da Toplu İş Sözleşmelerinde hayata geçirilecek talepler zincirimiz olacaktır.

Örgütlenmemiz açısından, Toplu İş Sözleşmesi konusunda özel bir duyarlılık sergilenmesi gerekmektedir.

Çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesinden, iş güvencesine, çalışma süresinin kısaltılmasına, mesleki eğitime kadar işçi ve çalışanların yaşamının bütününe kapsayan bir talepler programının

çıkarılıp yaygınlaştırılması yatay örgütlenmemizin önünü açacaktır.

Bu yaygınlaşma çalışmalarında en önemli işlevi, Konfederasyonumuzun yayın organları görecektir. Bu yayınlar merkezi olarak çıkarılarak, Bölge yönetimlerinin çevrelerinde yaygınlaşmasına ilişkin sesi olacaktır.

Konfederasyonumuzun yayın organları dağıtımının örgütlenmesi, Bölgelerdeki oluşturulan kadrolar vasıtasıyla yapılacaktır. Bölgelerin özel durumlarına ilişkin haberler, bölge sorunları, Sendikaların özel bilgilendirimesini istedikleri konular yayınların temel politikasını belirleyecektir.

Bir yandan çeşitli etkinliklerle, diğer yandan Konfederasyonumuzun yayınları ile bölgede yaratılan hava, yönetimler içinde oluşan sendikal kadrolar tarafından, sendikalarının işyerlerinde örgütlenmesine yönelik kullanılacaktır. Sendikal kadrolar, işyerleri bazında birim birim örgütlenmelerini sürdürecektir. İşyerleri örgütlenmesine kanalize olmasını sağlayacaklardır.

C) SENDİKAL ÖRGÜTLENME

İşte varmamız gereken nokta burasıdır. Sendikalar üyeleriyle vardır. Üye örgütlenmeleriyle güçlenirler, süreklilikleri sağlanır.

Konfederasyonumuzun ve sendikalarımızın bölgelerde yapılanması ve yaygınlaşması çalışmaları sürecinde bölgede genel bir hareketlilik yaşanacaktır. Bu süreç içerisinde sendikal kadrolar işyerlerine yönelikti. Dikey örgütlenme

alışmalarını sürdürmüş olacaktadış.

Bu dikey çalışmada izlenecek politika tamamen sendikanın örgütlenme politikası temelinde yükselecektir. İşyerlerinin zellikleri, ne çıkarılacak işyerleri, bölgeler, tamamen sendikanın insiyati-finde olacaktır.

Sendikaların rgtlenme stratejilerinin bağımsızlığı korunacaktır.

Bölge yönetimlerinin bölgelerde yürüttükleri yatay çalışmalar ve sendikal kadroların yürüttükleri dikey alışmalar Konfederasyonumuz Bölge teksilciliklerinin açılma noktasında somutlanacaktır.

DİSK BÖLGE TEMSİLCİLİĞİNİN AçILIşI

Sürdürülen hazırlık çalışmalarının yeterli olgunluğı a eriştiğı görüldüğünde, irtibat bürosu rgtlenmesi Genel Yönetim Kurulu kararı ile konfederasyonumuz Bölge Temsilciliğı'ne dönüştürülecektir. Kuruluş kararı Konfederasyonumuzun Merkezi'ne bırakılacaktır.

Konfederasyonumuz Bölge Temsilciliğı'nin kuruluşu bölgede tam bir işçi şenliğıne dönüştürülecektir. Bölgede etkinlikler düzenlenecek, araçlar vasıtasıyla bölge taranacak tüm olanaklar kullanılacaktır.

Burada asıl önemli bir noktayı açmak istiyoruz. Konfederasyonumuzun bölgedeki varlığının sadece işyerlerini örgütlemek ile sınırlı olmadığını herkese göstermek zorundayız. Bir yandan işçilere yönelik bir işçi şenliğı biçiminde Konfederasyonumuz

bölge temsilciliğini açarken, toplumun diğer kesimlerine de bu varlığımızı göstermek zorundayız.

Bölgenin saptanan tüm sorunlarına ilişkin söyleyecek sözümüz olmalıdır. Demokratik kamuoyu dediğimiz bu kesimlerle saniyedeki gelişmelerden, bölgesel çevre sorunlarına, sosyal güvenlik, kültürel etkinliklere, bölgedeki çalışanların günlük sorunlarına kadar genişletilecek biçimde görüşler açıklamalıyız.

Bunun için bölgede örgütlenme çalışmaları sürdürülürken, sorunlara ilişkin araştırma dairemizin yapacağı çalışmalardan da yararlanmanız gerekmektedir. Araştırma raporlarımızın bölgede işverenlerden, yerel yöneticilere, demokratik kuruluşlara ve diğer sendikal merkezlere kadar ses getirici olmasına özel gösterilecektir.

Böylece konfederasyonumuzun tüm toplumu kucaklayan öneri ve istemleri saygın bir platform yaratmasını da sağlayacaktır.

DİSK ÖRGÜTLENME KOORDİNASYON KURULU

Yeni dönemin önümüze koyduğu böylesi bir örgütlenme sürecinde yeni organizasyonları yaratmak zorundayız.

Sendikalar arası koordinasyon ve bu koordinasyonun bölgelere yansması çok önemlidir.

Bu nedenle Konfederasyonumuzun Örgütlenme dairesi Başkanı'nın yönlendiriciliğinde, Sendikalarımız örgütlenme Daire başkanlarından oluşan bir

Örgütlenme Koordinasyon Kurulu kurulacaktır.

Bu Kurul tüm bölgeleri kapsayacak çalışmaların, genel yönlendiricisi olacaktır. Örgütlenme dönemimizde ayda bir kere toplanmalıdır. Bu toplantılar zaman zaman değişik bölgelerde yapılacaktır.

DİSK ÖRGÜTLENME HARİTASININ OLUŞTURULMASI

Konfederasyonumuzun örgütlenme haritasını üç ana merkezde düşünmekteyiz: BÖLGELER, İSTANBUL ve ANKARA

BÖLGELER

Konfederasyonumuzun 12 Eylül 1980 tarihinde ülke çapında 14 bölge temsilciliği (3'ü İstanbul'da olmak üzere) ne sahipti.

12 yıllık sürede bazı bölelerde işçi yoğunlukları artarken, bazı bölgeler bu anlamda zayıflamışlardır.

Konfederasyonumuzun yeni örgütlenme döneminde, gücünün bilincinde olarak hareket etmek zorundadır. Daha önceki örgütlülüklerimiz, üye potansiyelleri ve işçi yoğunlukları gözönünde tutulacaktır.

Bu anlamda ilk etapta tüm ülke çapında örgütlenmek yerine, pilot bölgeler saptanarak örgütlenmeye girişilmesi, kadro, araç ve diğer elemanların dağıtılmaması gerekmektedir.

İşkollarının dağılımı, eski örgütlüklerimiz ve yeni gelişmeler değerlendirildiğinde öncelikle 7 bölgede

Çalışmaların yoğunlaştırılması görüşünde yiz.

Bu bölgeler:

**ÇORLU: EDİRNE-TEKİRDAĞ-KIRKLARELİ
KOCAELİ: KOCAELİ-SAKARYA-BOLU-
ZONGULDAK**

**BURSA: BİLECİK-BURSA-BALIKESİR-
ÇANAKKALE**

**İZMİR: İZMİR-MANİSA-UŐAK-MUĞLA-
AYDIN-DENİZLİ**

ANTALYA: ANTALYA-BURDUR-ISPARTA

**ADANA: MERSİN-ADANA-
KAHRAMANMARAŐ-HATAY-GAZİANTEP**

**DİYARBAKIR: őIRNAK-BATMAN-VAN-
TUNCELİ-MUŐ-BİTLİS-ELAZIĞ-BİNGÖL-
őİİRT**

İSTANBUL

İstanbul Konfederasyonumuzun rgtlenmesi aı-
sından özel bir önem kazanmaktadır. Sendikaları-
mızın gerek genel merkez düzeyinde gerekse ye-
lerimiz açısından en yoğun bölge burasıdır.

Önümüzdeki günlerde eski bağlarımız, kurulacak
ilişkilerdeki kolaylık ve sendikal hareketin yoğun-
luğu açısından bu bölge ayrı bir öneme sahiptir.

İstanbul örgütlenmesini ayrı bir biçimde düşün-
mekteyiz.

Buradaki yaygın rgtlenmemizin Sendikaları-

mızın genel merkezleri düzeyinde ele alınmasının daha doğru olacağı inancındayız.

Ancak, öncelikle örgütlenmemizin yaygınlaşma döneminde, sendikalarımız arasındaki koordinasyon çok önemlidir. Etkinliklerin düzenlenmesi, yayınlarımızın yerlerine ulaşmasında belli bir koordinasyon zorunlu görülmektedir.

ANKARA

Ankara bölgesinin geçmişte olduğu gibi bölge Temsilciliği düzeyinde örgütlenmesi, önümüzdeki dönem çalışmalarında yeterli olamayacaktır.

Şu anda Ankara'da Genel Merkez Temsilciliği düzeyinde bir örgütlenmeye gidilmesinin, yaklaşık 12 sendikamızın genel merkezinin burada bulunması, gerekse önümüzdeki günlerde Ankara'da yoğunlaşacak faaliyetlerden ötürü bir zorunluluk olarak görülecektir.

(II. GRUP BÖLGELER)

Birinci grup örgütlenme bölgeleri olarak saptadığımız bölgelerdeki çalışmalarımızın, yaygınlaşma sürecini tamamlayıp dikey sendikal örgütlenmeye dönüşmesi sürecinde, örgütlenme dairemiz saptadığımız 2. grup örgütlenme bölgelerinde yapılaşma çalışmalarını başlatarak örgüt ağıımızı genişletmeyi düşünmektedir.

2. grubu oluşturan bölgeler, sanayileşme ve işçi potansiyelinin diğer bölgelere oranla daha geri olduğu, daha çok tarıma dayalı sanayi, yapı enerji ve hizmetler işkollarının ağırlıklı olduğu yerlerdir.

İşyerleri illere göre ve bölge çapında büyük oranda toplulaşma özelliği taşımamaktadır.

Bu özelliğiyle buralardaki çalışmalarımız, daha çok uzun vadeli ve farklı zorlukları da içinde taşıyan çalışmalar olacaktır.

2. grup örgütlenme bölgelerinin oluşturulmasında, bölge merkezini oluşturacak ilin seçiminde sanayinin gelişmişliği ve taşıdığı işçi yoğunluğunun yanı sıra bölge içi ulaşım, teknik hizmet ve çalışma ortamının elverişliliği gibi kriterlerede özellikle doğu bölgesindeki çalışmalar için dikkate alınmıştır.

2. grup örgütlenme bölgelerinin merkezleri olarak Eskişehir, Ordu, Erzurum düşünülmektedir.

Eskişehir merkezli çalışmanın İçbatı anadolu illerini, Ordu merkezli çalışmanın Karadeniz sahil şeridini, Erzurum merkezli çalışma Doğu Anadolu illerini kapsaması düşünülmektedir.

Böyle bir dağılım içinde Diyarbakır merkezli çalışma iki açıdan taşıdığı özellikle diğer bölgelerden ayrılmaktadır. Bölge etnik-ulusal zeminde gelişen bir bilinçlenme ve hareketlenmeye sahne olmaktadır. Bu hareketliliğin sendikal eyleme yansıyan yönü özellikle araştırılmalı ve somut tesbitler oluşturulmalıdır.

Bölgenin ayırıcı özelliklerinden diğeri ise Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) adıyla sürdürülen sulama temelli bölgesel kalkınma projesidir. GAP projesi, kapsadığı alan ve yaratacağı sonuçlar bakımından bölgenin ekonomik, sosyal ve demografik yapısını değiştirecek bir büyüklüğe sahiptir. Ve bu

değişim şu anda bölgede sürmektedir. Süren inşaatlarla bağlı büyük bir iç göç yaşanmış, yeni yerleşim birimleri ve bunların ihtiyaçları temelinde yeni iş alanları oluşmuştur. İşsizliğin en yoğun yaşandığı bu bölgede proje uygulamasıyla birlikte yarı-işçilik diyebileceğimiz yapı sektöründe yoğunlaşma oluşmuş, bölge halkının gelirinde göreceli bir gelişme sağlanmıştır.

GAP projesi, salt bir sulama projesi olmayıp, bölgenin kapılı ekonomik yapısını kırmayı, ülke pazarına dolayısıyla uluslararası pazara bölgeyi eklemlemeyi hedef alan bir projedir. Sulama yatırımlarıyla birlikte gerçekleştirilmeye çalışılan eğitim, ulaşım, sağlık yatırımlarıyla bölgeyi bütünsel bir değişime zorlamaktadır. Projelerin birbiri arkasına bitirilmesiyle birlikte bölgede tarım ve tarıma dayalı sanayi enerji ve hizmetler alanında çok büyük bir işçi kitlesi var olacaktır.

Araştırma Dairemizin bu bölgedeki örgütlenme çalışmalarımızın başlaması öncesinde, bölgenin ayırıcı özelliklerini ve GAP projesini odağına alan bir çalışmayı gerçekleştirmesinin son derece önemli ve yararlı olacağını düşünüyoruz.

EĞİTİM KOMİSYONU RAPORU

SENDİKAL EĞİTİM

Bugün dünyada ve Türkiye'de yaşanmakta olan süreç, sendikal hareketin her alanda olduğu gibi eğitim alanında da bir değişime, bir yenileşmeye ihtiyacı olduğunu kanıtlamıştır. Sendikal eğitime yüklenmesi gereken yeni eşlevler, sendikal mücadelenin alacağı yeni görünüm ve hepsinden ötesi, bunun toplumsal değişimle olan bağlantıları, sorunun boyutlarını daha değişik kılmaktadır.

Hızlı değişim, sendikal eğitimin rolünü ve önemini artırmıştır. Sendikal eğitim, hızla çeşitlenen ve hacim olarak artan bilgi üretimini karşılayabilmek ve bunu artarabilmeyi başarabilmek görevi ile karşı karşıyadır. Eğitsel iletişimin hızına ve hacmine ayak uydurabilmek, eğitim faaliyetini sürekli, bir bakıma günlük yaşamın bir parçası haline getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Öte yandan, sendikal eğitimin değişen dünya koşullarında sendikal hareketi doğru bir yönde etkileyebilmesi ve olumlu rol oynayabilmesi, bilgi kaynaklarıyla ilişki ve yakınlığının derecesine eğitsel metodları, eğitim araç ve gereçlerini etkin bir biçimde kullanabilmesine bağlıdır.

Yeniden örgütlenecek olan Konfederasyonumuz ve

bağlı sendikalarda yöneticilerden, eski kadrolara ve yeni üyelere kadar uzanan bir zincir içinde sendikal eğitimin çerçevesi, Konfederasyonun bu anlamda geleceğinin debelirleyen ana unsurlardan biri haline gelecektir.

İçerik ve Kapsam

Bugün sendikal eğitimin içeriği ve kapsamı genişlemek ve geçmiş uygulamaların sınırlarını aşmak zorundadır. bu anlamda eğitimin içeriği ve kapsamı konusunda farklı düşünceler üretmek, toplumun değişik sosyal kesimlerini de dikkate alan bir kurumlaşma ile birlikte bakış açısını büyütmek gerekmektedir.

Sendikal eğitim, işçilere, işyerlerinde yaşadıkları çevrede ve toplum içinde çıkarlarını savunabilme ve geliştirebilme becerisini verebilmelidir.

Sendikal eğitim programlarının genel amacı; sendikanın demokratik, kendine yeten bir örgüt olarak gelişmesine yardımcı olmalı, bu programlar sendikayı kendi özgücüne dayanan ve onunla yürüyen bir örgüt biçimine sokacak uzun vadeli hedefleri içermelidir.

Sendikal eğitim, sınıfsal içeriğini korurken, bu olgunun kaba ve dar yaklaşımlarla açıklanmasına gidilmemeli, eğitimin toplumsal boyutları genişletilmeli ve farklılaştırılmalıdır.

Yaşadığımız toplumda geçerli olan değerler, hayat tarzları, günlük hayatın algılanması, TV, radyo ve günlük basında oluşturulan bilinç yayma kanalları, yaratılan sahte bilinç odakları hep aynı cephenin,

yani sermaye cephesinin görüşlerinin değişik yönleriyle yansıtmaktadır. Bunların karşısına dikilerek emek cephesinin, onun değerlerinin, bilincinin, yaşam tarzının ölçütlerini koymak ise zahmetli bir çaba haline gelmiştir. Bugüne kadar kullanılan gelen, sadece eleştirel yaklaşımlar getirmekle yetinen muhalif söylem ve böyle bir çabanın aracı olmaktan çıkmıştır. Geçmişin kaba, çatışmacı, basit ve kolaycı açıklamaları yerini daha karmaşık sorunları çözebilecek araçlara bırakmak zorundadır. Bunu hayatın her alanında gözlemek ve sonuçlarını yaşamak, toplumsal sorunları eski yöntemlerle çözmeye çalışanların sıkça karşılaştığı bir olgu haline gelmiştir.

Artık yeni ve değişen koşullarda işçinin, emekçinin yerini tekrar belirlemek, beklentilerini, kurulu düzen içindeki konumunu yeniden tanımlamak gerekiyor. Günümüzde işçi ya da emekçi, sadece işyerinde çalışan, bütün dünyası üretim sürecinin aşamaları arasına sıkışmış, gündelik hayatı da bu sürecin yansımalarına dayanan bir sosyal varlık değildir.

Çünkü kapitalist dünyanın yaratmış olduğu yanlışlıklar, tüketim toplumunun sahte değerleri, insanı değerleri "şeyleştiren" meta toplumu, işçiyi, emekçiyi ve gerçekte bütün bir toplumu basit formüllerle açıklanamayacak bir yere itmiştir.

Bu olgulara dayanarak bize göre sendikal eğitim; işçi sınıfının, emekçilerin ve tüm çalışanların kendi örgütleri içinde, hayatta bağlarını pekiştireceği, içinde yaşadığı kapitalist toplumun nasıl işlediğini göreceği, bu düzen içinde kendi sorunlarına çözüm

yollarını üreteceği, alternatif ekonomik ve sosyal politikalar üreteceği, gündelik hayattan kopmayan, işçiyi, emekçiyi işyerinin dışında da yakalayan bir eğitim olmalıdır. Gündelik hayata bu eğitim içinde sözkonusu edilmeli, hayat tarzını yansıtmalı ve bu hayatı daha güzel kılacak bir mücadele yönetimin ipuçlarını gençekçi bir biçimde verebilmelidir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmenin yarattığı imkanlar ama aynı zamanda insana, insanın toplumsal konumuna karşı yönelttiği tehditler karşısında, işçileri bilinçlendirecek, bu gelişmeleri "kendi dışında" sayan, edilgin ve çaresiz kişiler yerine, dinamik, çağı yakalayan işçilerin gelişmesi hedeflenmelidir.

Sendikal eğitim bu yanıyla, emredici, toptan çözümcü, işçiye yukardan bakan ya da kuyrukçu bir tavırla yaklaşan çözümler yerine, katılımcı, tartışmacı, aktif bir yöntem izlemelidir.

Sonuç olarak, Konferansımızın izleyeceği eğitim politikasının amacı, insan olmanın, işçi olmanın bilincine varmış sendika üyesini, bu noktada abartılmış, geleceği belirsiz hedeflerle değil, sendikal eğitim çerçevesinde daha gerçekçi, siyasal, ekonomik ve demokratik çözümlere yönelten, sınıf ve vatandaşlık bilinciyle birlikte hak arama bilincini veren bir temele dayanmalıdır.

EĞİTİM BİÇİMLERİ

Kısa Dönemli Eğitim Çalışmaları

Komisyonumuz yukarda belirtilen ana ilkeler çer-

çevesinde, yakın dönemde konfederasyonumuza bağlı sendikaların yönetici ve kadrolarına yönelik bir eğitim programı hazırlayarak bunu uygulamaya koymalıdır. Bu eğitim programının amacı, on yılı aşkın bir süredir sendikal mücadelenin pratiğinden uzak bırakılmış yöneticilerimizin, yeniden atıldıkları sendikal ortam içinde Türkiye'de ve Dünya'da nelerin değiştiğini anlamalarına yardımcı olmaktır.

Kuşkusuz bu kadroların çoğunun daha önce konfederasyonun eğitim seminerlerine katılmış olduklarını varsayarak bir program hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Bu programda Türkiye'de Toplumsal Değişim, 1980'den Günümüze Türkiye ekonomisi, uluslararası Sendikal Hareket, Türkiye'de Sendikal Yasalardaki Değişiklikler ve Uygulamaları, Üretim Sürecinin Yeniden Örgütlenmesi, teknolojik Gelişme ve Bunun Sendikal Alandaki Yansımaları vb. konuları kapsamalıdır.

Genel Eğitim Çalışmaları

Bu çalışmalar Konfederasyonun ve bağlı sendikaların uzun vadeli eğitim programlarının konusudur. Bu konuda DİSK Eğitim dairesi ile sendikaların eğitim daireleri arasında oluşacak işbirliği ve koordinasyonun biçimi oldukça önemlidir. Sendikaların kendi bağımsız eğitim programlarının yanı sıra, Konfederasyonun hazırlayacağı ortak ve merkezi eğitim programlarının belirli bir eşgüdüm içinde yürütülmelidir. Bu konuda önerilecek eğitim biçimlerini şöyle sıralayabiliriz:

Örgütlenmeye Yönelik Eğitimler:

Konfederasyonumuzun yeni çalışma dönemindeki örgütlenmesini gerçekleştirmek için sendikal eğitime önem vermek, bu konuda Eğitim ve Örgütlenme Dairelerinin ortak bir çalışma programını hazırlaması gerekmektedir.

Bu eğitimler, sendikaların örgütlenme çalışmaları sırasında ortaya çıkacak taleplerine göre biçimlendirilmelidir. belirli bir düzeye gelen örgütlenmeden sonra ilgili sendikanın eğitim dairesi ile DİST Eğitim dairesi'nin birlikte yürüteceği bir program uygulanmalıdır.

Temel Üye Eğitimi:

Sendikalarımızın üyelerine yönelik temel üye eğitim programları, sendikaların eğitim daireleri ve DİSK Eğitim Dairesi'nin ortak çalışmaları sonucunda hazırlanmalıdır. Bu eğitim, DİSK'in yeni sendikal anlayışı, Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim, Türkiye'de Sendikal Hareket ve Sorunları, Kapitalist Toplumun İşleyişi, Demokrasi ve İnsan Hakları, Çevre Sorunları vb. temel konuları kapsamalıdır. Konulara ilişkin sorunlara çözüm yolları öneren bir eğitim perspektifi çizilmelidir.

Mesleki Eğitimler:

Üye sendikaların örgütlenmesiyle birlikte, işçilere mesleki niteliklerini geliştirebilecekleri imkanların hazırlanmasına gayret gösterilmelidir. bu konuda programlar hazırlanmalı, bu doğrultuda toplu iş sözleşmelerine konacak talepler belirlenmelidir. Olanak bulunduğu bu konuda düzenli kurs vb. düzenlenmelidir.

Bu eğitimlerde formasyon kazandırma, vasıf geliştirme, üretken emeği öne çıkarma esas alınmalıdır. Bu konuda çeşitli meslek kuruluşlarının ve üniversitelerin de katkısı sağlanmalıdır.

İşyeri Eğitimi:

Sendikaların işyerinde veya işyeri dışında gerçekleştirdikleri ancak doğrudan işyerindeki örgütlenmeye ve sendikal mücadeleye dayanan eğitimler yaygınlaştırılmalıdır.

Özel Eğitimler:

Günümüzde oldukça önem kazanan kadın ve genç işçilerin, çırakların ve işsizlerin eğitimleri belirli bir program çerçevesinde ele alınmalı ve DİSK Eğitim Dairesi'nin ilgili kuruluşlarla yapacağı işbirliği sonucunda sendikaların eğitim programlarına alınmalıdır.

Konferans ve Paneller:

Konfederasyon Eğitim Dairesi'nin çeşitli konularda düzenleyeceği konferans ve panellerin şimdilik temel amacı örgütlenmeye yönelik olmalıdır. Çeşitli konularda Örgütlenme dairesi ile ortak olarak hazırlanacak ve Türkiye'nin belirli şehirlerinde varolan potansiyeli değerlendirecek bir programda kısa bir süre içinde kalıcı sonuçlar alabilir.

Eğitim Yayınları:

Konfederasyon Eğitim Dairesi'nin henüz üyelere yönelik temel eğitim seminerlerinin olmadığı bir dönemde, özellikle örgütlenmeyle paralel bir biçimde yürüteceği bir yayının büyük katkısı olacaktır. Bu yayınlar broşürler, gazete, dergi vb. biçim-

minde olabilir. Aynı şekilde eğitim Dairesi'nin Basın-Yayın Dairesi ile ortaklaşa yürüteceği bir program alternatif-medyanın oluşumunun da ilk tohumlarını atabilir.

Eğitim Araçları:

Eğitim poğramının yürütümünde günümüzün en gelişmiş, yeni araçlarından yararlanılmalı, her türlü görsel, işitsel araç kullanılmalıdır. İşçilerin eğitiminde bizzat işçilerin bu araçlar tanıyıp, kullanarak eğitime aktif olarak katılmalarını sağlamalı ve işçilerin inisiyatillerini geliştiren bir yöntem izlenmelidir.

KURUMSAL YAPILAR

DİSK Kültür Merkezi (DKM):

Halen varolan DİSK Kültür Merkezi (DKM), Radyo, TV, Video, Film, Kaset vb. kültürel mücadele araçlarının oluşturulmasını ve geliştirilmesini sağlayıp, bunun yaygınlaşması için bir çalışma programı hazırlamalıdır.

DKM, insanlığın tarihi gelişim süreci içinde toplumları ileriye götüren , insanı yücelten insanlık kültürüne ve bunun mirasına sahip çıkmalı, çalışmalarını böyle bu temele, temel anlayışa oturtmalıdır.

Ayrıca komisyonumuz, halkımızın kültür sorununun, aynı zamanda bir demokrasi ve insan hakları sorunu olduğu gerçeğinden yola çıkarak, Kürt dili ve kültürünün önündeki engellerin kaldırılması gerektiği anlayışındadır.

Bunun yanısıra DKM, yaşadığımız toplumda bir karşı-medya oluşturacak çalışmaların başlatıcısı olmalıdır. Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi ile birlikte eldeki görsel-işitsel malzemeyi değerlendirmek, işçi sınıfı tarihi, çeşitli işçi sorunlarını içeren film vb. ürünleri üretmek amaçlanmalıdır. Aynı biçimde farklı dil, kültürden olan üyelerin sanatın her dalında kendi dil ve kültürlerini geliştirecek yönde çalışmaları da planlamak, çeşitli yarışmalar düzenlemek ve ödüller koymak da DKM'nin çalışmaları arasında yer almalıdır.

DİSK Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi (DAD):

Genel olarak işçi sınıfı tarihi ve özel olarak Konfederasyonumuzun ve bağlı sendikaların tarihleri açısından oldukça önem taşıyan bu konuda alınacak ivedi kararlar, kısa bir süre içinde başlayacak çalışmaların temelini oluşturacaktır.

Önerdiğimiz merkez, Konfederasyon ve bağlı sendikaların tarihine ilişkin bütün belgelerin, yayınların, film, fotoğraf vb. malzemenin toplanmış olduğu bir kurumdur. Benzeri daha çok ABD ve Avrupa'da görülen sosyal tarih kurumlarına benzeyecek bu yeni yapı, bugüne kadar hoyratça kullandığımız ve toplamayı, korumayı düşünmediğimiz malzemelerin biraraya gelmesini ve düzenlenerek araştırmacıların hizmetine sunulmasını sağlayacaktır. Biraraya getirilecek malzemeler ilerde yazılacak sendikal hareketin tarihçesine, Konfederasyonun ve bağlı sendikaların monografilerine kaynaklık edecektir. Bunun yanısıra biraraya getireceğimiz görsel malzemelerin arşivlenerek saklanması, ilerde hazırlanacak belgesel vb. filmlere de kaynak

sağlayacaktır.

Ayrıca böyle bir merkezin oluşmasında uluslararası kuruluşların da yardımı ve işbirliğine yatkın olduğunu belirtmek gerekir.

Emek Müzesi:

Konfederasyon Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi'nin kurumlaşmasıyla birlikte, bu yapının bünyesi içinde Emek Müzesi kurulmalıdır. Bu müzede sadece Konfederasyonun değil tüm işçi sınıfının sendikal hareketinin tarihi sürekli olarak sergilenebilir. Bu müzede akla gelebilecek her türlü görsel malzeme, kitap, dergi, belge vb. nin yanısıra grev çadırları, gözeü gömlekleri, sendika flamaları vb. malzeme sergilenebilir, dia ve film gösterileri yapılabilir.

Komisyonumuz bütün bu çalışmaların uzun vadede, sendikalarımızın güçlerini birleştirerek, oluşturacakları bir ortak yapı içinde gerçekleşmesinin mümkün olabileceğini öngörmektedir.

Bu yapı, her türlü eğitim ve araştırma hizmetini üretebilecek sendikal eğitim tesisleri işletmeciliği ile eğitim araç ve gereçlerinin eğitsel malzemenin teminini gerçekleştirmelidir.

Eğitsel ihtiyacın saptanması ile bunu karşılayacak eğitim programlarının oluşturulması, sendikaların talepleri doğrultusunda ihtiyaçlara cevap vermesi bu anonim yapı tarafından karşılanmalıdır. Bu yapının yönetim biçimi ise, işin gerektirdiği bir profesyonellikte olmalı ve bu temelde yürütülmelidir.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ KOMİSYONU RAPORU

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ POLİTİKAMIZ

Komisyonumuz, toplu sözleşme politikanızın saptamasından da önce, DİSK' in örgütlenip gelişebilmesi için, başta 1982 Anayasası olmak üzere çalışma hayatını düzenleyen tüm yasaların toptan değiştirilerek demokratikleştirilmesi gerektiğini, bunun için DİSK Yönetim Kurulu'nun ivedi olarak politika saptaması nın zorunlu olduğunu vurgulamak istemiştir.

Toplu İş Sözleşmesi politikası, gerek DİSK'in yeniden örgütlenmesinde gerekse ilerdeki yaşamında son derece önemlidir. Bu nedenle komisyonumuz DİSK'in temel ilkelerden olan gerçekçilik ilkesiyle tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesine dayalı bir politikanın saptanmasını ön koşul olarak kabul etmiştir.

Geçmiş dönemde toplu sözleşmelerde karşılaştığımız sorunlara ek olarak, önümüzdeki günlerde teknolojik gelişmelerden doğan yeni sorunlarla da karşılaşacağız. Şimdiden önümüze çıkabilecek sorunları saptamak ve tebirler almak zorundayız. "olduktan sonra" değil, "olmadan" bir yaklaşım göste-

rilmeli, mücadele de kırılan testiye yapıştırmak için değil, kırılmaması için verilmelidir.

Teknolojik değişiklikler bizim gibi ülkelerde, ileri kapitalist ülkelerinden daha karmaşık problemler yatar. Ülkemizde, özellikle son iki yıldır, bir dizi hakkı ortadan kaldırılmış olan işçi sınıfımızın korumasızlığından ve mevcut sendikal yapıların duyarsızlığından istifade eden işverenler, teknolojik gelişmeleri, işçi sınıfına karşı bir tehdit unsuru olarak kullanmışlardır.

Ülkemizdeki çalışma koşulları ve yasal mevzuatın henüz İLO ilkeleri düzeyine gelmediğini, hükümetin kararsız, işverenlerin ise birçok İLO ilkelerine kesinlikle karşı olduğunu düşündüğümüzde, bu konu zorlu bir mücadeleyi gerektirmektedir. İş güvencesi başta olmak üzere, sendikal özgürlükler, işçi sağlığı ve iş güvenliği, asgari ücret gibi bir çok konunun çözüm yollarından birisi toplu iş sözleşmesidir.

Ekonomik-demokratik taleplerimizin gerçekleşmesi için mücadele ederken, dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi taleplerin teknolojik gelişme koşullarına uygun olarak ifade edilmesi ve çalışanları "bilgiye ulaşma hakkı" gibi yeni taleplerin yeni dönemde gündeme getirilmesi gereklidir.

Toplu sözleşme mücadelesi, gerek talepleri gerekse yöntemleri açısından işçileri kavrayan ve güncel ihtiyaçlarına yanıt veren bir biçimde gerçekleştirilmelidir. Bu taleplerin oluşturulmasında ve toplu sözleşmenin tüm evrelerinin gerçekleşmesinde, ayrıca toplu sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesinde vaz geçemeyeceğimiz bir şart işçilerin her

aşamada katılımının sağlanmasıdır.

Ücret politikası, enflasyon dolayısıyla gerçek ücretlerde meydana gelen gerilemelerin periyodik aralıklarla durdurulmasını değil, gerçek ücret düzeyini sürekli olarak koruyan ve yükseltmeyi amaçlayan bir biçimde olmalıdır. Ülkemizde gerçek ücretlerin 1990 yılı itibariyle ancak 1979 düzeyinde olması bu konuyu gündemin başına oturtmaktadır. Ayrıca bu noktada istihdamın yapısında meydana gelen değişiklikleri ve dikey farklılaşmayı da göz önüne almak zorundayız.

Ancak, toplu sözleşme taleplerimiz sadece ücret artışıyla sınırlanamaz. Tüketim ideolojisine göre biçimlendirilen emekçilerin toplumsal yaşamın bütün yönleri açısından özgürleştirici taleplere doğru yöneltilmesi ve bu talepleri için mücadeleye sevkî gözardı edilemez. Bu mücadele işçi sınıfının zenginleşen taleplerinin sermayeye ödettirilmesi yaklaşımıyla yürütülmelidir.

Bugün işçi sınıfının temel sorunu olan iş güvencesinin yanında sendikal güvence, işçi sağlığını dolaysız biçimde ilgilendirilen çevre sorunları, etnik ayrımcılık, cins ayrımcılığı ve eğitim-kültür gereksinimleri gibi konularda somut talepler oluşturulmalıdır.

Geleneksel ücret sendikacılığının olumsuzlukları aşılmalıdır. Toplu sözleşme mücadelesi üyesi olduğumuz ASK'ın "ekonomik-demokratik" ilkesi benimsenerek üyemiz işçilerin çalıştıkları işyerinin üretim yönetiminde söz ve karar sahibi olmasını talep eder biçimde olmalıdır. Üyesi olduğumuz ASK'ın uluslararası sermayeye karşı uyguladığı toplu

sözleşme politikası, DİSK tarafından da Türkiye'deki çok uluslu şirketlere karşı uygulanmalıdır. Ayrıca, gelecekte çok ulusal şirket haline dönüşme ihtimali olan şirketler de saptanarak gerektiğinde aynı politika onlara da uygulanmalıdır.

Türkiye'nin önemli sorunlarından biri olan uluslar arası ilişkilerimizle, gelişen teknolojilerle veya değişen iktidarlara, örneğin madenlerin kapatılması gibi işçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın tümünü ilgilendiren konulardaki tavrımızın önceden belirlenmesi şarttır. Belirlenen bu tavırların toplu sözleşme taleplerimizde gerektiğinde yer alması da göz ardı edilmemelidir.

DİSK'in, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak yasallaşması mücadelesine de öncülük etmesi gerektiğini vurgulamak isteriz.

TOPLU-İŞ SÖZLEŞMESİNDEKİ TALEPLERİMİZ:

- Doğanın korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için çaba göstermelidir. Bu konuda işverenlere yükümlülükler getirilmelidir.
- Yeni teknolojilerin verdiği imkanlar da kullanılarak işyeri koşulları işçi sağlığı ve iş güvencesi gibi konularda aktif iyileştirici önlemler alınmalıdır.
- Sendikal özgürlüklerin ve ekonomik-demokratik hakların önündeki engellerin toplu iş sözleşmeleriyle aşılması hedeflenmelidir. Örneğin, asgari ücret, iş güvencesi gibi konulara yasal sınırları aşan bir yaklaşımla taban ücreti belirlenmesi gereklidir.

- Toplu sözleşmelerde, ücrete ilişkin hükümlerin düzenlenmesinde işçilerin satın alma güçlerinin artırılması esas alınmalıdır.
- Çalışma süreleri kısaltılmalıdır.
- İzin süreleri artırılmalıdır.
- Fazla Mesai önlenmelidir.
- Özellikle toplu iş sözleşmesi öncesi ve sonrası dönemlerine ilişkin iş güvencesi hedeflenmelidir.
- İşçi sınıfı ve tek tek işçilerin aleyhine kullanılması engelleme amacıyla teknoloji yenileme çalışmalarında sendikalara aktif rol verilmelidir.
- İşletmeleri özgül sorunları olan birer birim olarak değerlendirebilmek için işletme bilgileri açık ve denetlenebilir hale getirilmelidir.
- Taşeronluk, düzensiz istihdam gibi konularda sınırlama ve sendikal denetim getirilmelidir.
- İşçilerin teknolojik gelişmelere hazırlıklı olmasını amaçlayan sürekli bir eğitimin, işletmeler ve kamu açısından zorunluluk haline getirilmesi gereklidir.
- Beyaz yakalı kesimlerin sendikal mücadeleyi kazanılması amacıyla kapsam dışı personel uygulamasına sınırlama getirilmelidir.
- Kadınların, gençlerin ve özürlülerin taleplerine yer verilerek, kreş gibi klasik istemlerin yanı sıra pozitif ayrımcılığın istenmesi, işverenlere de bu konularla ilgili sorumluluklar yüklenmesi gereklidir.
- İş değerlendirmesi vb. sistemlerin uygulanmasını-

da işçinin karar ve denetime aktif olarak katılımı mutlaka sağlanmalıdır.

- Toplumun diğer kesimlerinin bir tüketici olarak işçinin çıkarı açısından kalite standartlarının yükseltilmesi gereklidir.
- Her türlü tutuklama halinde süre ne olursa olsun işçi beraat ettiği takdirde işini iade edilmesinin sağlanması gereklidir.
- Kültür, sanat ve spor branşlarında işverenin katkı yapması ve yükümlülükler alması sağlanmalıdır.
- İşyerlerinde her türlü etnik ayrımın kaldırılması sağlanmalıdır.
- Toplu iş sözleşmelerinde kadın işçilerin iş giysilerinin yaptığı işe uygunluğu esas alınmalı, keyfi giyim kısıtlamaları engellenmelidir.

HAZIRLIK, UYGULAMA VE DENETLEME:

- DİSK'in gerek kamuoyu gerekse işçi sınıfı karşısındaki konumunu belirlemede toplu iş sözleşmelerinin önemi büyüktür. Bu önem, sadece öne sürülen taleplerin içeriğiyle sınırlı değildir. Bunun kadar, belki de daha önemli olan nokta, hazırlık, uygulama ve denetleme süreçlerinde izlenen yöntemidir.

Bu konuda, geçmişimizde de geçerli olan iki temel ilkemiz vardır.

Tabanın söz ve karar sahibi olması, gerçekçilik.

Bu ilkelerin geçmiş uygulamaları bize ışık tutulmalı ama aşılmalıdır. Taleplerin oluşturulması dö-

neminde işçilerin görüşlerini özgürce ifade etmesine olanak verilmelidir. Ancak, bu süreçte kadın ve genç işçinin ve dikey farklılaşma sonucunda oluşan yeni grupların adil bir şekilde temsili zorunludur. O adaleti sağlamak için "bir adam bir oy" ilkesi gözden geçirilmeli, ikna ve benimsetme esas alınmalıdır.

Ne var ki bu yeterli değildir. Sınıfsal bilinci ve dayanışmayı tekrar pekiştirmek için bütün bu farklı grupların toplu sözleşme dönemlerinde ayrıca yeniden bilinçlendirilmesi gerekir.

Bu amaçla, taleplerin ortak bir zemine getirilmesi ancak farklılıkların da kabul edilmesi temelinde bir çalışmanın toplu iş sözleşmesi dönemleri dışında da sürdürülmesi zorunludur. Sendikalarımızın bu anlamda sorunun üretim ve teknolojik değişim süreçlerinin kontrolü olduğunu vurgulayan bir çalışmayı esas almalıdırlar. Böylesi bir çalışma ve toplu iş sözleşmelerinde kazanılabilecek olan haklar işçi sınıfını "bilgi"lendirecek, yeni dönemin "lüzumsuz" unsurlarından biri olmaktan çıkarılacaktır.

Gerek taleplerimizin belirlenmesi, gerekse sözleşme görüşmelerinde bilimsel çalışmalar esas alınmalı, ülkenin ekonomik durumu, işkolu ve işyerinin konumu, muhtemel gelişmeler vb. konularda iş-verenlerin karşısına onlardan daha bilgili çıkılmalıdır. Bu konuda destek almak üzere DİSK Araştırma Enstitüsü ile yakın temas sağlanmalıdır.

Toplu iş sözleşmelerinin imza, uygulama ve denetim aşamalarında işçilerin geniş katılımı mutlaka sağlanmalıdır. Bu takip ve denetim işlevi temsilcilik düzeyi ile sınırlı kalmamalıdır. Bu konuda işçi-

lerin bilgilendirilmesi için özel çalışmalar yapılmalıdır.

Toplu iş sözleşmelerinin kimliğimizi duyurmaktan etkili araç olduğunu gözönüne alarak, ortak bir politika izlemek zorunludur. Tüm üye sendikaları uyum içinde bir birey olarak da işçinin somut sorunlarıyla ilgilenen; doğru taleplerle, sadece yoksullukları değil yoksunlukları da ele alarak ortaya çıkan DİSK'in tabanda yaratacağı etki mutlaka olumlu olacaktır. Bunu demokratik bir sendikal örgütlenme ile birleştirdiğimiz zaman sağlam ve toplumu yönlendiren bir DİSK'in temelleri de atılmış olacaktır.

İŞÇİ SAĞLIĞI, İŞ GÜVENLİĞİ KOMİSYONU

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ ÜZERİNE

Ülkemizde her yıl iş kazaları sonucu 1000'i aşkın işçi hayatını kaybetmekte, binlercesi sakatlanmaktadır. Özellikle maden işkolunda meydana gelen kazalar birer katliam niteliğindedir. İnsanların en kutsal hakkı olan yaşama hakkının böylesine genel umarsızlık ve kadereciliğe terk edilerek bir kenara bırakılması, kapitalist üretimin niteliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak Türkiye'deki uygulamalar ve görülen iş kazaları rasyonel bir kapitalist üretim tarzının dahi kabullenemeyeceği durumdadır.

Oysa ülkemizde İşçi Sağlığı İş Güvenliği (İSİG) mevzuatı kapsamlıdır. Sorun büyük ölçüde mevcut tüzüğün bile tam olarak uygulanmamasından kaynaklanmaktadır.

Elbetteki emek sermaye çelişkisi temelinde varolan sınıf ilişkileri içinde işverenlerin kendileri için külfetli olan böyle bir tüzüğü uymalarını beklememek gereklidir. Sorunun diğer bir yanı ise işçi sendikalarının da bu konudaki ilgisizliği ve duyarsızlığıdır.

Açıktır ki, varolan tüzüğün uygulanması bile ken-

diri gücümüzle y kselteceğimiz bir mücadeleyi gerekli kılmaktadır.

Böyle bir mücadele:

- 1-Özellikle iş kazası riskinin yüksek olduğu işkol-
larında tüm güvenlik önlemleri ve teknik do-
nanımın eksiksiz olması ve işçilerin eğitimden
geçirilmesi,
- 2-İSİG tüzüğü uygulaması konusunda yaptırımla-
rın ağırlaştırılması ve tüzüğü uymayan işverenle-
re ağır cezalar getirilmesi,
- 3-İşyerlerinde İSİG ile ilgili sorunlarda denetim
hakkında sendikaların da söz sahibi olması,
- 4-Ağır ve tehlikeli işlerde, zararlı kimyasal madde-
lerle yapılan çalışmalarda günlük çalışma süresi-
nin 45 saatle sınırlandırılması,
- 5-İşçilerin en az altı ayda bir genel sağlık muaye-
nesinden geçirilmesi, özellikle kan tahlili ve
akci-ėer graf klerinin çekilmesi ve bütün bu mas-
raf-ların işverenlere  odilmesi,

gibi talepleri karşılamalıdır.

Bu talepler gerek toplu sözleşmelerde, gerekse de
İSİG kurullarında önemle savunulmalı, pis, ha-
vasız ve insanlık dışı koşullarda üretim çemberi
kırılmalıdır.

Çalışanların sağlıklarına yönelen tehditler sadece
onların günlük yaşamlarının 8 saatini geçirdiği  a-
lışma ortamından gelmemektedir. Günümüzde  a-
lışma ortamındaki olumsuzluklar işyerlerinden  ı
kıp, çevreye de yayılmış, doğal çevredeki tüm ya-
şamı etkilemeye başlamıştır. Bu nedenle çalışanla

rın sağlık sorunlarını salt işyeri sınırları içersinde ele almak soruna eksik yaklaşmak demektir. Çalışanların ve toplumun sağlığının korunması ve geliştirilmesinde doğal çevrenin önemi gözden kaçırılmamalıdır.

Bugün birçok işletme denetimden uzak çevreyi kirlletmekte, tahrip etmektedir. Bu kirlenme doğayı ve insan sağlığını bozarken bundan en fazla etkilenen de o işyerinde çalışan işçiler olmaktadır.

Sendikalar çevrenin kirlletilmesine karşı mevcut aktif örgütlenmelerde çevre halkı, belediyeler ve bu konularda çalışan bağımsız kuruluşlarla eşgüdüm içinde olmalıdırlar.

Günümüz toplumunda İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda bir ilginin uyanmaya başladığı görölmektedir. Bunun somut işaretlerini Sosyal Güvenlik ve Çalışma Bakanlığı'nın her yıl düzenlemeye başladığı işçi sağlığı ve iş güvenliği haftasında, Türk Tabipler Birliği'nin işyeri hekimliğine yönelik çalışmalarında görebilmekteyiz.

Günümüzde işçi sağlığı kavramı doğumdan itibaren bireyin her türlü ruhsal ve bedensel sağlık koşullarının devlet tarafından sağlanması gereğinden koparılamaz. Sendikalar bu geniş tabanlı talebin inatçı takipçisi olmalıdırlar.

İşçilerin ve ailelerinin sağlık sorunlarını çözmekle yükümlü olan SSK'nın tıbbi ve idari bakımdan revizyona tabi tutulması ve sendikaların idari mekanizmalarda söz ve karar sahibi olması gerekmektedir.

SSK sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi için devle-

tin para yardımıyla bulunması ve SSK'nın kamu ve özel sektör işyerlerindeki pirim alacaklarının zamanında alınarak sonuçta affa gidecek hale getirilmemesi talep edilmelidir. Yeni bu konuda toplu iş sözleşmelerine konacak maddelerle işverenlerin işçi pirimlerini düzenli olarak ödemesi sendikalarca denetlenebilmelidir.

İşyeri ve hastane arasındaki sevk zincirinin kurulması, İşyeri hekimliğinin yaygınlaştırılması ve yetkinleştirilmesi gibi öneriler toplu sözleşme talepleri arasında yer almalıdır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusundaki talepler çoğaltılabilir. Örneğin semt polikliniklerin yaygınlaştırılması bunlardan biridir. Ancak bu konudaki taleplerimizin işyerlerindeki örgütlülüğümüz temelinde yükselecek bir sendikal mücadele ekseninde yürütülmesi yaşamsal bir öneme sahiptir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği yasalarının tüzük ve yönetmeliklerinin eksiksiz uygulamasını sağlamak için işyerlerinde yürüteceğimiz mücadele yanında, Çalışma Bakanlığı ve SSK'nın denetleyeceği kadroların yeterli düzeye çıkarılmasını talep etmekteyiz.

İşçi sağlığı iş güvenliği konusundaki sorunlar önemlerine ve zorluklarına göre kolaydan karmaşığa ve günümüzde ulaşılabileceklerden gelecekte yapılması gerekenlere kadar ele alınmalıdır. Bu amaçla DİSK bünesinde aşağıda belirtilen hedefler doğrultusunda çalışmalarda bulunacak İşçi Sağlığı İş Güvenliği ve Araştırma Merkezi (İSİG) oluşturulabilir. Bu konuda çeşitli meslek kuruluşları (TTB, TMMOB) işveren kuruluşları ve diğer

sendikalarla ilişki içinde çalışmalar yapılarak işyeri hekimlerine, işyeri teknik elemanlarına, sendikalarda bu konuda çalışan uzmanlara İSİG ile ilgili bilgiler aktarılmalıdır. İSİG Eğitim ve Araştırma Merkezi işçi sağlığından yola çıkarak ülkemizin tüm sağlık sorunlarında çalışmalar yapmalıdır. Bu bağlamda DİSK olarak, ülke olanak ve kaynaklarının daha verimli kullanılması amacıyla aile planlaması ve uygulamaları teşvik edilmeli ve bu konudaki öneriler desteklenmelidir. bilinmektedir ki, hızlı nüfus artışı işsizliğinin en önemli sebeplerinden biri olmakta, bu da sendikal mücadelenin en önemli engelini oluşturmaktadır.

İSİG Eğitim ve Araştırma Merkezi'nden elde edilen sonuçlar çerçevesinde meslek hastalıkları, iş kazaları ve İSİG konularında gerekli yeni yasal düzenlemelerle ilgili olarak öneriler de üretilmelidir.

Böyle bir merkezin kurulmasının yanında DİSK'nı öncelikli hedefi tek tek işyerlerinde İSİG tüzüğünü uygulatmak ve iş kazalarının önüne geçmek olmalıdır. Bugün için bu talepler doğrultusunda bir mücadelenin yükseltilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

BASIN-YAYIN KOMİSYONU RAPORU

DİSK yeniden örgütlenme sürecini başlatırken, Türkiye'de ve dünyada, 80'li yıllardan 2000'li yıllara uzanan "medya çağı"nın toplumsal-siyasal niteliği tartışılıyor. Türkiye işçi sınıfını 2000'li yıllara taşıma iddiasıyla yola koyulmaya hazırlanan DİSK'in basın-yayın faaliyetleri, medya çağının tek bir ideolojiyi dayatan koşullarında büyük, hatta hayati bir önem kazanıyor.

Türkiye'de birçok sektörün yüzyüze kaldığı tekelleşme sorunu, basın sektöründe de yaşanıyor. Daha önemlisi, yazılı basının büyük bölümü, özel televizyon kanallarının tamamı asıl gücünü basın dışı sektörlerden alan sermaye gruplarının elinde. Medyanın toplum üzerindeki belirleyici gücünün korkutucu boyutlara ulaştığı böyle bir dönemde, başta finans kuruluşları olmak üzere sermaye gruplarının iletişim kanallarını ellerinde bulundurmaları, sendikalar ve işçi sınıfı açısından iki farklı sonuç doğuruyor. Biri, iletişim araçlarının tek yanlı ve yanıltıcı biçimde sermayenin çıkarları doğrultusunda kullanılmasıdır. Diğer sonuç ise alternatif medyaların üretilmesine, doğrudan iletişim kanallarının oluşturulmasına yönelik bir arayışın ortaya çıkma-

sıdır. İşte DİSK Basın-Yayın Dairesi'nin çalışmalarını yönlendirecek zemin, bu arayış zeminidir.

DİSK Basın-yayın Dairesi'nin en önemli sorumluluklarından biri, gerçekleri kamufle ederek imajları ön plana çıkaran medya çağıının ve bu imajlardan yararlanmaya çalışan egemen güçlerin yarattığı birbirine zıt ama hayli yaygın iki DİSK imajını silmek, gerçeği anlatmak olmalıdır. Zıt imajların bir ucu, DİSK'in şiddet yanlısı, vurucu-kırıcı, demokratik toplum modelinin getirdiği sorumlulukları paylaşmayan bir kuruluş olduğu noktasına kadar uzanmaktadır. Diğer uç ise DİSK'in aşırı uzlaşmacı tavizkar bir örgüt olduğu yönündeki hiçbir maddi temeli bulunmayan imajdır.

DİSK yöneticilerinin 12 Eylül mahkemelerinde haksız suçlamalara hedef olurken çekilmiş fotoğraflarının çarşaf çarşaf yayınlandığı, aynı yöneticilerin 1991 Temmuz ayında Merter'deki binaya hem adalet hem de tarih önünde aklanmış bir biçimde dönüşlerinin ise kısa haberlerle geçiştirildiği düşünülürse, genç kuşakların 12 Eylül ve ANAP masallarıyla büyüdüğü gözardı edilmezse söz konusu imajların yalnızca sermaye kesiminde değil, kitlelerin gözünde de gerçeğin yerini tuttuğunu kabul edilmek zorundadır.

Basın-Yayın Dairesi hem piyasaya dönük medyaları DİSK ile ilgili gerçekleri yazmaya zorlamalı, hem de kendi yayınlarıyla topluma, özellikle de işçi sınıfına doğrudan ulaşmanın yollarını aramalıdır. Basın-Yayın Dairesi'nin üretimi yalnızca örgütlenmeyi kolaylaştırıcı ve DİSK ile ilgili haberlerin akışını sağlayıcı nitelikte olmamalı, haya-

tın çok farklı alanları için alternatif bakış açıları, alternatif projeler sunabilecek çeşitliliği de taşımaktadır.

Dahası, Basın-Yayın Dairesi, DİSK'e bağlı sendikaların rahatça iletişim kurabilecekleri, yardım talep edebilecekleri, birlikte üretim yapabilecekleri bir merkez niteliği de kazanmalıdır. DİSK'in toplumla kucaklaşabilmesi ve işçi sınıfının gözünde hak ettiği yeri alabilmesi, ancak bu dinamizmin sağlanmasıyla mümkün olacaktır. Bu dinamizmin sağlanması ise kollektif bir çalışma anlayışının ufkunda gerçekleşebilecektir. Vurgulanması gereken bir nokta da, DİSK Basın-Yayın Dairesi'nin üretici niteliğinin, yansıtıcı niteliğiyle güçlenecek olmasıdır. Basında DİSK ile ilgili haberlerin yer alması, DİSK yayınlarının örgütlenme faaliyetlerinde işlevsel olabilmesi, yayın yoluyla alternatif projelerin sunulabilmesi türünde çalışmalar ancak DİSK'in tüm birimleriyle etkili bir tempo yakalayabildiği noktalardan gerçekleştirilebilecektir.

Söz konusu faaliyetler için kolları sıvamadan önce, benimsenmesi gereken bir ilke de, DİSK'in Basın-Yayın perspektifinde piyasadaki medyaların sık sık başvurdukları türden manipülasyonların ödünsüz biçimde reddedilmesidir. Özellikle haber niteliği taşıyan ürünlerde yalnızca habere yer verilmesi ve habercilikte gerçeklerin ön plana çıkarılması, tartışılmaz bir ilke olmalıdır.

DİSK Basın-Yayın Dairesi'nin çalışmalarında proje aşamasında uygulama aşamasına geçilebilmesi için kadroların bir an önce oluşturulması ve gerekli malzemenin bir an önce edinilmesi şarttır. Kadro ve malzeme konularında hem niteli hem nicelik

açısından belli bir çerçevenin çizilebilmesi ise ancak aşağıdaki projelerden hangilerinin onaylanacağı, hangilerinin onaylanmayacağı, onaylanan projelerin hangi öncelik sıralamasına göre devreye sokulacakları yetkili kurullarca karara bağlandıktan sonra mümkün olacaktır.

DİSK DERGİSİ

Bu dergi iki ayda bir yayımlanacak ve sendikalara, demokratik kitle örgütlerine, akademisyenlere ve basına ulaştırılacaktır. Genelde teorik yazıların yer alacağı dergide, çalışma hayatıyla ilgili makalelerin uluslararası yayınlardan derlenecek çevirilerin ve çeşitli yazarlardan telifle alınacak yazıların yanısıra, DİSK Araştırma Enstitüsü' nün çalışmaları da önemli bir kaynak olarak değerlendirilecektir. Bu dergi, ciddi bir tartışma platformu niteliği taşıyacaktır.

AYLIK DERGİ

Ayda bir yayımlanacak olan bu dergi örgütsel kanallarla doğrudan işçi kesimine ulaştırılacaktır. Bu dergide, işçi dünyasından haberler, DİSK'in ilkelelerini vurgulayan yazılar, genel merkez ve sendikalardan haberler, DİSK'in geçmişine ilişkin fotoğraflı anımsatmalar, gündelik sorunlara ilişkin hukuk yazılarının yanında müzikten spora kadar hayatın her alanına ve ev kadınlarından çocuklara kadar her gruba seslenen, farklı bakış açıları öneren ve genel bir toplum projesini bütünleyen sayfalara da yer verilecektir. İşçilerin kendi yazılarına da ayrılacak sütunlar ve işçiler arasındaki iletişimi sağlayacak kısa mesaj-ılan bölümleri, derginin işlevini pekiştirecektir.

DİSK HABER AJANSI

Ajansın ie ve dışa dönük iki ayrı faaliyet alanı olacaktır. İe dönük çalışmalar konfederasyona bağlı tüm sendikalara ve diğer birimlere günlük "İ Haber" bültenleri iletilmesiyle gerçekleştirilecektir. Dışa dönük çalışmalar ise hem DİSK'in bünyesindeki gelişmelerin basına duyurulmasını amaçlayacak hem de ajans, çalışma hayatıyla doğrudan ilgili olsun olmasın, kendi muhabirlerinin ürettiği haberleri bağımsız bir basın ajansı gibi diğer yayın kuruluşlarına ulaştıracaktır. Gerek aylık dergi projesinde gerekse ajansın haber üretme çabasında sendikaların ve işçilerin katkıları Basın-Yayın Dairesi'ni besleyen ana damarlardan biri olacaktır.

BASIN BÜLTENLERİ

Ajans faaliyetlerinin dışında, DİSK'in tavrını ya da bir DİSK yöneticisinin açıklamalarını kimi zaman tek bir basın kuruluşuna kimi zaman basının tamamına iletmek gerektiğinde, açıklamanın hazırlanması ve ilgili kuruluş(lar)la temasa geçilmesinde, Basın-Yayın Dairesi, eğer istenirse devreye girecektir.

BASINLA İLİşKİLER

Basın-Yayın Dairesi, yayınlarının iletilmesi, DİSK yöneticileriyle basın mensupları arasındaki diyaloga katkıda bulunulması, basın toplantılarının organizasyonu, basın mensuplarının DİSK faaliyetlerine katılımları ve söz konusu faaliyetler konusunda bilgilendirilmeleri çerçevesinde Konfederasyonun ve ye sendikaların basınla ilişkiler kanalının sağlıklı biçimde işlemesi için çaba harcayacaktır.

DİSK yöneticilerinin basın mensuplarından gelen randevu talepleriyle ilgili organizasyonlarını kendi sekreterleri üzerinde yürütmelerinde yarar vardır.

BROŞÜRLER

Türkiyenin gündemine giren konularla ilgili farklı bakış açıları üreten, farklı öneriler sunan, DİSK'in tavrını yansıtan broşürlerin ya da küçük kitapçıkların üretilmesi de Basın-Yayın Dairesi'nin sorumlulukları arasında olacaktır. Los Angeles'taki olaylardan İş Güvencesi Yasa Taslağı'na kadar geniş bir yelpaze üzerinde düşünülmesi gereken broşür-kitapçık üretimi, aylık dergiyi besleyecek bir araç olarak da kullanılabilir. Gazetenin dağıtılacağı her bölge için ayrı ayrı hazırlanacak broşürler, işçilerle doğrudan iletişim sağlanacak ekstra bir kanal yaratabilir. Butür yayınlar ve özel sayı olarak hazırlanacak gazeteler, örgütlenme dinamiklerine, toplumsal gelişmelerine göre belli bir periyoda bağlı kalmaksızın hazırlanacaktır.

SENDİKALARLA BAĞLANTI

DİSK Basın-Yayın Dairesi'nin, Konfederasyona bağlı tüm sendikaların yayın faaliyetlerini üstlenecek merkez bir birim olması çeşitli sakıncılar doğurabilir, pratikte de işleyeşi aksatacak sorunlar yaratabilir. Ancak Basın-Yayın Dairesi, teknik donanımını sendikaların kullanımına sunabileceği gibi bir danışma merkezi işlevi de görebilecektir. Ayrıca, daha önce belirtildiği gibi, sendikalar, dergi ve ajans haberlerin üretiminde kaynak niteliği taşıyacaklardır.

DİSK RADYOSU

Dünyadaki teknolojik gelişmelerin yazılı basın ve

genelde yazılı iletişim kültürünü olumsuz yönde etkilediği, görsel-işitsel iletişimin ön plana çıktığı ne yazık ki kabul edilmesi gereken bir gerçektir ve görsel-işitsel iletişim kanalları ya devletin ya sermaye gruplarının tahakkümü altındadır. Bu gerçekten ve hazırlanmakta olan Radyo Televizyon Yasası'nın açacağı yeni alandan yola çıkarak, DİSK Radyosu'nun da orta vadeli bir proje niteliğiyle değerlendirilmeye alınmasında yarar vardır. Böyle bir projenin gerçekleştirilebilirliği, maliyeti, işletme yapısı gibi yapılarda ön çalışmalara başlanabilir. DİSK Radyosu, hem işçilerle doğrudan iletişim kurmanın bir aracı olacak, hem de demokratik kitle örgütlerine ayrılabilen (kiralanan) saatlerin temelinde bir demokrasi platformu niteliği kazanacaktır.

ARŞİV

Kütüphanenin ve Araştırma Enstitüsü'nün bünyesinde kurulmakta olan veri arşivinin yanında, Basın-Yayın Dairesi'nin de haber malzemesi-yayın arşivi küpür arşivi ve görsel malzeme arşivi niteliği taşıyacak bir organizasyona girmesi şarttır. Söz konusu arşiv yalnızca Basın-Yayın Dairesi'nin değil, tüm birimlerin gereksinimlerine cevap verecektir.

ORTAK ÇALIŞMALAR

Basın-Yayın Dairesi, daha önce sözü edilen "yanlış imajları silme" ve kitlelerle doğrudan doğruya iletişim kurma çabalarının gerektirdiği ancak yalnızca kendi faaliyet alanıyla sınırlı kalmayan her türlü organizasyonda diğer birimlere destek verecektir. Büyük kentlerdeki bill-board'ların kullanımından konser organizasyonlarına kadar, DİSK'in kitlelerle

buluşmayı amaçladığı tüm faaliyetlere Basın-Yayın Dairesi da talep edildiği ölçüde destek verecek, öneriler sunmayı görev edinecektir.

KADRO-MALZEME

Daha önce de belirtildiği gibi kadro ve malzeme talebinin kesin çerçevesi ancak projelerin onaylanmasından, öncelik sıralamasının yapılmasından sonra çizilebilecektir.

Eleman gereksinimi, hangi projelerin uygulanmaya geçileceği yetkili kurullarca belirlendikten, üretim koşulları kesinleştikten, grafik, karanlık oda, film çıkışı-kamera hizmetlerinin DİSK bünyesinde mi, başka kuruluşlarda mı gerçekleştirileceği kararlaştırıldıktan sonra ortaya çıkacaktır. Ancak Basın-Yayın Dairesi'nin özel kullanımında olacak bir faks, bir fotoğraf makinası, bir video kamera, yazı-dizgi işlerinde kullanılacak bir bilgisayar alımı için teknik donanım çerçevesinin kesinleşmesini beklemeksizin harekete geçmek gerekmektedir.

Basın-Yayın Komisyonu, DİSK tarafından önerilen raporda yaptığı değişikliklere ek olarak aşağıdaki önerileri benimsemiştir.

DİSK'e bağlı sendikaların desteğiyle teknik donanımı oluşturulacak ve tüm sendikaların katılım sağlayacağı, yararlanacağı bir hizmet merkezi oluşturulabilir. Bu, hem ekonomik açıdan belirle bir tasarruf sağlayacak hem de basın-yayın hizmetlerinin daha büyük katılımı ile gerçekleşmesine olanak verecektir. Böylesine bir yapının oluşma koşulları ve maliyeti konusunda acilen fizibilite çalışmalarına girişilmesinde, yarı özerk bir kurum yapısının hed-

etlenmesinde yarar görülmüştür. Bu projeyle ilgili ön çalışmaların, sendika yönetimleri düzeyinde tartışmaya açılması yönünde de görüş birliğine varılmıştır.

Radyo yayıncılığı konusundaki gelişmelerin sonucu beklenmeksizin; devreye girmeye hazırlanan yerel yönetim radyoları başta olmak üzere, resmi-özel radyo ve televizyon kanallarının paket program yoluyla ya da özel anlaşma yoluyla zorlanmasında yarar vardır. DİSK Basın-Yayın Dairesi'nin diğer birimlerle ortak çalışma içinde hazırlayacağı kültür şenlikleri, konser türünden organizasyonlar, zaten radyo-televizyon kanallarından DİSK'e yönelik bir talep oluşturacaktır.

Basın-Yayın Dairesi'nin popüler ezgilerden oluşturulacak kaset yapımından video kaset üretimine kadar sanatsal-kültürel yayıncılık alanına girmeyi hedeflemesinde de yarar vardır.

Araştırma Enstitüsü ile ortak olarak hazırlanacak bir yıllık, DİSK'in imajı açısından olumlu etkiler yaratacaktır.

ARAşTIRMA KOMİSYONU RAPORU

Araştırma Komisyonu'nun oluşturulmasından sonra biraraya gelen komisyon üyeleri, DİSK Yönetim Raporu'nu, komisyona sunulan konuyla ilgili öneri raporlarla birlikte değerlendirmiş ve Ali Çetin başkanlığında oluşan komisyonumuz aşağıda yer alan görüşlere ulaşmıştır.

DİSK ve üye sendikaların yeniden faaliyete geçtiği dönemde araştırmanın önemi büyüktür. Örgütlenmeden toplu sözleşmeye, eğitimden basın-yayın alanına kadar her alanın ihtiyacı olan doğru bilgileri sağlamada, araştırma faaliyetlerine ayrı bir önem verilmesinin gerekliliği ortadadır. Bu ihtiyaç, DİSK camiasında genel kabul görmektedir.

Konfederasyon bünyesinde, eskiden adı "Araştırma Dairesi" olan, yeni dönemde kısa adıyla DİSK-AR diye ifade edilen Araştırma Enstitüsü ile ilgili rapor, Enstitü'nün yapısı ve yüklenilen fonksiyonları açısından şu çelişkileri taşımaktadır:

1- Enstitü'ye yüklenen "Üye sendikaların araştırma daireleri arasındaki eşgüdümü sağlamak, çalışmalarını yönlendirmek", fonksiyonu üye sendikaların yönetim haklarına bir müdahale anlamına gelmektedir.

Çünkü üye sendikaların bünyelerindeki araştırma daireleri, sendika yönetimleri tarafından yönlendirilirler. Konfederasyonunun "Araştırma Dairesi" nin, üye sendikanın araştırma dairesini yönlendirmesi üye sendikanın yetkilerine müdahale anlamını taşır ve uygulanması da pek mümkün değildir.

2- Raporda, "Enstitünün daha verimli kılınması, gereksiz kaynak israfına gidilmemesi için, sendikaların oluşturacağı bir araştırma fonu ile DİSK-AR'ın gelişmesinin hedeflenmesi yararlı görülmektedir" deniliyor.

Konfederasyon bütçesinden harcama yapılması gereken "Araştırma Dairesi" ya da "Enstitü"ye üye sendikalardan "Araştırma Fonu" adıyla parasal destek talebi, hem sendikalar yasasına aykırı, hem de üye sendikaların mali politikalarına bir müdahaledir.

Dolayısıyla, hazırlanan "DİSK Araştırma Enstitüsü" raporunda yer alan yukarıdaki yaklaşımlara katılmadığımızı bildiririz.

Öte yandan, komisyonumuzun görüşüne göre, DİSK Yönetim Raporu'nda ifade edilen Araştırma Enstitüsü, üstlendiği fonksiyonlar itibariyle, klasik DİSK örgütlenmesinde yer alan "Araştırma Dairesi"nden farklı özellikler taşımaktadır. "Enstitü" tanımına uyan bu fonksiyonları yerine getirmek, söz konusu birimin örgütsel yapısını da gözden geçirmeyi gerektirmektedir.

Gerek Avrupa ülkelerinde örnekleri görülen, gerek ülkemizde farklı alanlarda oluşturulan (TÜSES, İKV gibi) benzer amaçlı yapılar, daha çok bir

"vakıf" çatısı altında kurulmaktadır. Komisyonumuza göre, DİSK Araştırma Enstitüsü de bir "Araştırma Dairesi" olmaktan çıkarılarak "DİSK Araştırma Vakfı" adıyla farklı bir örgütsel yapıda kurulabilir. Vakıf şeklindeki örgütlenmenin sağlayacağı avantajlar şöyle sıralanabilir:

- 1) Vakıf, DİSK'in ve üye sendikaların katılımıyla kurulabilir. Bu katılım tarzı her şeyden önce Vakfı daha demokratik ve katılımı daha zengin kılar.
- 2) Vakıf tarzı örgütlenme DİSK camiası dışından gelebilecek katkılara da uygun bir modeldir. Gerek yurt içinden, gerekse yurt dışından sağlanabilecek maddi ve manevi katkıları kucaklamada "vakıf" tipi örgütlenme ideal bir yapıdır.

Özellikle Avrupa sendikal yapısında önemli bir dış itibara sahip olan DİSK'e dışarıdan sağlanabilecek katkıları için Enstitü'nün "Vakıf" yapısında kurulması ayrıca önemlidir.

- 3) Vakıf tarzı örgütlenme, üye sendikaların mali katılımlarına da "yasal açıdan" uygundur.

DİSK Araştırma Vakfı, DİSK'in ve üye 29 sendikanın eşit hisselere sahip olarak katılabilecekleri bir esasa dayandırılır. Her katılımcının eşit miktarda ödeyeceği paralarla vakfın kuruluş sermayesi oluşturulabilir. Vakıf faaliyetinin finansmanı için ise "sendikaların zorunlu eğitim harcamalarının bir kısmı" şeklinde bir formül benimsenebilir. Bu harcamalar sendika muhasebesinde, Vakıf'tan alınan hizmetlerin karşılığı olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak komisyonumuz "DİSK Araştırma En-

stitüsü" isimli raporda yer alan ve raporumuzda dikkat çekilen hususların çıkarılmasını önerir. Ayrıca, Komisyonumuz, "Enstitü" fikrine daha uygun olduğunu düşündüğü "Vakıf modeli"nin, DISK Yönetim Kurulu'nca dikkate alınmasının yararlı olacağı inancındadır.

DIŞ İLİŞKİLER KOMİSYONU RAPORU

Konfederasyon üyesi sendika yönetici ve kadrolarının, 12 Eylül'ün baskı ve terörüne karşın, işçi sınıfı davasına bağlılığı ve Konfederasyonumuz ilkelerinden ödün vermemesi demokrasinin ve insan haklarının yılmaz savunuculuğunu yapmasına paralel olarak yurt dışında darbe sonrası faaliyete geçirilen yurt dışı temsilciliği aracılığı ve ülkeyi terk etmek zorunda kalan Konfederasyonumuzun ve üyesi sendika yöneticilerinin de katkılarıyla örgütümüz uluslararası boyutta büyük bir saygınlık kazanmıştır. Uluslararası işçi sınıfı dayanışması Konfederasyonumuza yönelik amacına ulaşmıştır. Konfederasyonumuzun bugünlere ulaşmasından haklı olarak onlar da onur duymaktadırlar.

Bugün konfederasyonumuz yasal olarak yeniden faaliyetlerine başlamasına rağmen, bir sendikamız dışında henüz diğer sendikalarımız yetkili sendika olma konumuna geçememişlerdir. Bilinen koşullarda örgütlenmemiz önündeki kimi sorunların aşılmasında farklı boyutta da olsa, uluslararası dayanışmaya gerek vardır.

Ancak bu aşamada Konfederasyonumuz uluslararası ilişkilerini artık oluşan organları, oluşturulacak

kurumları ve bilinen ilkeleri doğrultusunda yürütmek durumundadır.

DİSK'in Dış İlişkileri doğal olarak DİSK karar organlarınınca saptanacak "AKTİF BİR DIŞ POLİTİKA VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER" yaklaşımı üzerinde kurulmalıdır.

Değişen dünyada uluslararası yeni ekonomik ve politik düzen artık tek merkezli olmaya zorlanmaktadır. Oysa bu durum bizim gibi ülkelerin ve sendikaların uluslararası planda hareket olanağını daraltmıştır.

Şu halde DİSK'in uluslararası ilişkilerinde politikasının temel taşlarından biri, bu verili koşullarda işçi sınıfımıza sendikaları aracılığıyla bölge ve dünya politikasına katılma olanağı verecek yapılanmalar yaratmaya çalışmak, var olan böyle yapılanmalar içinde bulunmak olmalıdır.

Bu bağlamda ASK (Avrupa Sendikalar Konfederasyonu) ve ASK'ın işkolu federasyonları bölgesel planda, Uluslararası Özgür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Uluslararası İşkolları Federasyonları da küresel planda bize geniş olanaklar sağlamaktadır. DİSK'in Türkiye toplumunun sivil bir örgütü olarak, barışçı, silahlardan arınmış, çoğulcu, demokratik, eşitlikçi ve insan haklarına saygılı bir ülke ve dünya oluşturulması mücadelesinde bu platformlarda güçlü ilişkilere sahibiz.

Diğer yandan, uluslararası planda verilen tüm çabaların ülkeye aktarılması ve örgütümüzce saptanacak doğru bölgesel ve küresel politika oluşmasına yardım etmekte, bu Dış İlişkiler Politikasının ikinci

yanını oluşturmaktadır.

Örgütsel planda ise, bu politika basit, soyut kavramlar üzerine değil, somut olaylar üzerine kurulu etkili ve tüm üyelerinin kararlarla oluşmasına katıldığı, tüm yöneticilerinin ilişkilerle gelişmesine katıldığı ve DİSK üyelerine dış dünyayı açan geniş bir kadro faaliyeti olmalıdır.

Özetle, DİSK'in Dış İlişkileri, Bölgede ve Dünyada temel ilkelerimizi gerçekleştirmek odağına oturmalı, tüm faaliyetlerin hedefi bu olmalıdır. Bu ise doğru saptanmış, uzun vadeli araçları iyi seçilmiş bir dış politika ve bu politikayı gerçekleştirmeye yönelik ayrıntılı bir programı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun önümüzdeki dönemde yapacağı çalışmalar şunlar olabilir:

1- ASK'ın aşağıdaki sürekli komitelerine katılıp, DİSK'in görüşlerini aktarmak, bu doğrultuda karar alınmasını sağlamak, komitelerde geliştirilen görüşleri ve kararları Türkiye Kamuoyuna duyurmak.

- a)- Ekonomik Komite
- b)- Kadın Komitesi
- c)- Bölgesel Politika Komitesi
- d)- Çalışma Koşulları Komitesi
- e)- Sosyal Politika Komitesi
- f)- İş ve Eğitim Politikası
- g)- Uluslararası İlişkiler

2- ASK Sendikal Araştırma Enstitüsü (TUI), İşçi Sağlık Teknik Bürosu (TUTB), Sendikalar Koleji (ETUCO), Avrupa Teknoloji Çalışanlar Örgütü

(AFETT) ile organik ilişkiler kurmak, Türkiye'de benzeri çalışmalar yapmak.

3- Konfederasyonumuz Üyesi Sendikaların sürmekte olan Uluslararası üyeliklerini pekiştirmek, yeni üyelikleri gerçekleştirmek, ilişkileri yoğunlaştırmak.

4- Avrupa Topluluğu bünyesinde gerçekleştirilen sendikal toplantıları izlemek. İlgili komite çalışmalarına katılmak.

5- Eylül ayı içinde İstanbul'da bir Balkan Sendikalar Konferansı toplamak. Balkan Sendikaları ile ilişkileri yaygınlaştırmak.

6- Türki Cumhuriyetlerdeki son sendikal yapıyı yerinde inceleyip, bu alanda kalıcı çalışmalar için ortak toplantılar yapmak. Ayrıca üye sendikalarımızın kendi işkolların bu ülkeler kuruluşlarıyla ikili ilişkiler geliştirilmesine yardım etmek.

7- Karadeniz'de kıyısı olan ülke sendikaları arasında yoğun bir ilişki yaratmak ve Karadeniz Sendikal Konferansı toplamak.

8- 1993 yılı Akdeniz Sendikal Konferansı'nı, Türkiye'de toplamak.

9- Konfederasyonumuzun çalışmalarına büyük bir engel olan ve sendikal özgürlükleri kısıtlayan yasaların ortadan kaldırılması (örneğin % 10 barajı gibi) ve ILO standartları ile Türkiye'nin imzaladığı diğer uluslararası sözleşmelerdeki standartlara uyulması için bu kurumlar nezdinde girişimde bulunmak.

Tüm bu çalışmaların mücadelemize katkısı çok

büyük olacaktır. Ancak bu çalışmaların DİSK Merkezi'nden sürdürülmesi yanında üye sendikalarımızın da katkısıyla yurtdışında bir süro oluşturulması konusu Konfederasyonumuz gündemine alınmalıdır.

MALİ KOMİSYON RAPORU

"DİSK ve Üye Sendikalar Genişletilmiş Organ Toplantısı" çalışmaları çerçevesinde oluşturulan Mali Komisyonumuz, komisyon üyeleri İsmail Özbiçer (GENEL-İŞ), Ekrem Aydın (MADEN-İŞ), Ali Aykut (TEKSTİL), Hüseyin Parmaksızoğlu (BANKSEN), Ömer Demircioğlu (D. TOPRAK-İŞ), Vehbi Komaç (GIDA-İŞ), Celal Küçük (LASTİK-İŞ), Ahmet Daş (OLEYİS), Osman F. Sanlı (YERALTI MADEN-İŞ) ve Tuğrul Paşaoğlu (DİSK)'nin katılımıyla 21 Haziran 1992 günü saat 17.00'de toplanmıştır. İlk toplantısında çalışma esaslarını belirleyen ve Komisyon Başkanlığına İsmail Özbiçer'i raportörlüklere Celal Küçük ve Hüseyin Parmaksızoğlu'nu seçen komisyonumuz çalışmalarına 22 Haziran 1992 günü saat 10.00'da devam etmeyi kararlaştırmıştır.

Anılan yer ve saatte, bütün üyelerin katılımıyla yeniden toplanan komisyonumuz, DİSK Yönetim Kurulu'nun sunduğu, "Mali İşler ve Kurumlaşmada Fon Kullanımı" başlıklı raporu görüşmüş ve sendikalarımızın komisyonumuza ilettiği yazılı görüşleri de dikkate alarak aşağıdaki tesbit ve önerileri değerlendirmemize sunmaya oybirliğiyle karar vermiştir:

Konfederasyonların aslı görevlerinin sendikaları yönetmek değil, sendikaların faaliyetlerini koordine etmek olduğu görüşünden hareket eden Komisyonumuz, yasanın konfederasyonlar için öngördüğü "sendikaları denetleme yetki ve görevinin" DİSK tarafından yol gösterme ve düzenleme biçiminde yorumlanması gerektiğini düşünmektedir.

Komisyonumuz, yeni yasal düzenlemelerin öngördüğü ağır mali ve idari denetim mekanizmalarını ve 12 Eylül dönemindeki acı deneylerimizi gözönünde bulundurarak, mali işlemlerin yasalara ve hukuka uygun biçimde yürütülmesinin vazgeçilmez bir koşul olduğunu önemle vurgulamaktadır. Bu anlamda DİSK'ten mali konularda gelecek her türlü önerinin ya da düzenlemenin, yasalara uygunluğunun hukuki ve teknik mütalaalarla desteklenmesi ve ayrıntılı olarak açıklanması gereklidir. Ancak bugüne kadar bu konuda DİSK'te ayrıntılı bir çalışma yapıldığı izleniminde değiliz.

Komisyonumuz konunun önemi ve aciliyeti bakımından, DİSK Hukuk Dairesi'ni bir an önce tüm imkanlarıyla harekete geçirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu çerçevede DİSK, hukukçu ve mali müşavirlerden oluşturacağı bir çalışma grubunun raporları doğrultusunda mali işleyiş esaslarını kapsayan bir "el kitapçığı" hazırlanmalıdır.

Bu el kitapçığında, muhasebe hesap planı, bütçe örneği, gelir-gider tablosu, blanço gibi mali durumu gösteren tablolar, yasa ve tüzüklerin ilgili hükümleri, uygulama esasları ve muhasebe örnekleri yer almalıdır.

Komisyonumuz, günümüzün teknik gelişmeleri göz önüne alındığında, özellikle mali konularda bilgisayarın yerinin tartışılmaz olduğu kanısındadır.

Bu konuda DİSK raporunda belirtildiği gibi, müşterek bir şartname ile sendikaların tümüne bilgisayar sistemleri yerleştirmek akılcı olacaktır.

Komisyonumuz DİSK raporunda önerilen, sendikalarımızın uğradıkları zararların saptanması amacıyla, sendika muhasebe kadrolarının dışında, bağımsız meslek kuruluşu elemanları ile oluşturulacak bir çalışma grubunu bütün sendikalar için zorunlu ve bağlayıcı görmemektedir.

Böyle bir çalışma için kullanılacak kaynakların büyüklüğü ya da saptanacak zararın kimler tarafından nasıl tazmin edileceği konusundaki belirsizlikler ve artık geçmişle değil, gelecekle ilgilenmek zorunluluğumuz, bu konunun daha fazla gündemde tutulmasında yarar olmadığını göstermektedir.

Bu konuda, DEVRİMCİ TOPRAK-İŞ örneğinde görüldüğü gibi, özel durumlarından dolayı gerek duyan sendikalarımız, kendi imkanlarını harekete geçirerek, gerekli incelemeleri yapabilirler. Alınacak sonuçlar DİSK'in desteğiyle kamuoyuna iletilebilir.

Örgütlenme çalışmalarına başlayacağımız şu günlerde, bazı üye sendikalarımızın kaynakları ve imkanları ya hiç yoktur ya da yok denecek kadar azdır.

Bu durumdaki sendikalarımızın örgütlenme çalış-

malarına yardım edilmesi, sendikaların borç vermesini ve bağış yapmasını engelleyen yasal düzenlemeler açısından mümkün görülmemektedir.

Komisyonumuz örgütlenme yardımı konusunun, sözkonusu yasal düzenlemeler, işkollarının maddi durumu, sendikalarımızın örgütlenme potansiyelleri, geçmiş örgütlenme düzeyleri dikkate alınarak ve somut ihtiyaçlar çerçevesinde, her özel durum için ayrı değerlendirilmesi gerektiği kanısındadır. Bu konuda uygulanacak yöntemlerin hukuka uygunluğu DİSK tarafından araştırılmalıdır.

Komiyonumuz, DİSK Raporu'nda önerilen, kaynak ve olanakların birlikte kullanılmasına yönelik ortak fona dayalı kurumlaşmanın başlangıçta yalnızca araştırma faaliyetleri konusunda geçerli olacağını düşünmektedir. Böyle bir kurumlaşma, ancak yasalarda öngörülen yasak ve sınırlamalar dikkate alınarak gerçekleştirilebilir.

DİSK bu amaçla, konunun sendikalar ve ceza hukuku açısından durumunu uzman ve uygulayıcılara danışarak köklü biçimde araştırmalıdır. Belirlenecek yöntem ve öneriler, sendikalarımızın mali sorumluları ile birlikte yapılacak ortak toplantılarda tartışmalı ve sindakalarımızın onayı alındıktan sonra uygulamaya konulmalıdır.

Böylece, yasalara uygunluğu saptanmış, sendikaların yönetim ve denetimine katkıları oranında katılacakları, etkili kurumlar oluşturulabilir.

DİSK Raporu'na dayanak teşkil eden ve 8. Genel Kurul'da onaylanmış bütçeyi inceleyen komisyonumuz, üyelik aidatlarında, son DİSK Genel Kuru-

lu'na bildirilen delege sayılarının değil, fiilen katılan delege sayısının esas alınması gerektiğine inanmaktadır.

sendikalarımız DİSK üyelik aidatlarını son DİSK Genel Kurulu'na fiilen katılan delegeler üzerinden ödemelidirler.

Öte yandan, 1993 ve 1994 yıllarında koşulların ve durumumuzun ne olacağını şimdiden kestirmek mümkün değildir. Bu nedenle, bu yıllara ait üyelik aidatları konusunun zamanı geldiğinde görüşülmesi gereklidir.

Ayrıca, sendikalarımız mal varlıklarını Nisan ayının sonunda teslim almışlardır.

Bütün bunları dikkate alan komisyonumuz, 1992 DİSK üyelik aidatlarının Mayıs-Aralık dönemi için 8 aylık olarak ödenmesinin doğru olacağı kanısındadır. Bu ödemeler DİSK'in, bütçede öngördüğü üye aidatlarının yasalara uygun bir biçimde nasıl ödeneceğine ilişkin ayrıntılı bir hukuki mütalaa almasından sonra ve sendikaların özel durumlarına göre üç ayı geçmeyen bölümler halinde yapılmalıdır.

Son olarak komisyonumuz, bütçede öngörülen kadro tahsisatlarının, bütün sendikalarımıza örnek olacak biçimde işin gerektirdiği sayıda ve nitelikte elemanlar alınarak kullanılmasını önermektedir.

